

Utorak, 26. avgust 2003.
Svedok Kolm Dojl (Colm Doyle)
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U vezi sa ovim sledećim svedokom, to je, kako vidim, gospodin Kolm Dojl (Colm Doyle). Smatram da je neprihvatljivo da se, čak i delimično, on tretira po Pravilu 92bis, odnosno skraćuje. On je bio šef Posmatračke misije u Bosni i Hercegovini (ECMM, European Community Monitoring Mission) u kritično vreme, pominje vrlo bitne činjenice iz tog vremena, mirovne planove, referendum, bio je prisutan na sednicama Narodne skupštine i tako dalje. Prema tome, smatram da je potpuno neodrživo da on bude na bilo kakav način skraćivan korišćenjem ove uobičajene prakse sa Pravilom 92bis i tome se kategorično protivim.

SUDIJA MEJ: Imaćemo na umu to šta ste rekli kada dođe vreme da razmotrimo koliko će dugo da traje unakrsno ispitivanje koje se tiče nekih delova koji će da se obrade po tom pravilu. To nisu bitni, značajni delovi svedočenja ovog svedoka. Oni značajni delovi biće dati uživo. Ali kao što sam rekao, mi ćemo da odredimo koliko ćemo da dozvolimo vremena, možda duže nego tužiocu za unakrsno ispitivanje zbog ovoga. Da vidimo kako će ovo da ide. Izvolite, gospodine Najs (Nice).

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, uopšte nema prevoda sa engleskog.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što dođe sledeći svedok, ja bih na privatnoj sednici nešto izneo.

SUDIJA MEJ: Da vidimo sada da li je prevod u redu. Gospodin Tapušковиć ima sada ispravan kanal. Izvolite, gospodine Najs, nastavite. Mislim da je problem bio u vezi sa kanalom.

TUŽILAC NAJS: Dakle, samo kratko, na minut, bih želeo da na privatnoj sednici pokrenem neka pitanja.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici.

TUŽILAC NAJS: Pretresno veće je dobilo set od 29 dokumenata, dokazni predmet koji se sastoji od niza dokumenata pod 29 tabulatora, iako nećemo da idemo dalje od broja 19, zato što su ostali dokumenti presretnuti razgovori. Međutim on će to moći da potvrdi u smislu autentičnosti, a da o tome neće trebati da govori detaljnije. Mislim da tabulatori nisu u potpunom hronološkom redosledu, jer su prvih 12 zapravo aneksi, dodaci njegovoj originalnoj izjavi koja je deo postupka po Pravilu 92bis, pa bi bilo bolje da se držimo redosleda tih aneksa, tih dodataka za sada, a onda dokazni predmeti koji budu sledili će ići od broja 12, mislim da to jeste broj 12, da. Moliću da ovo dobije broj kao dokazni predmet.

sekretar: Dokazni predmeti koji se odnose na svedoka Kolma Dojla dobiće broj dokazni predmet Tužilaštva 515.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA MEJ: Molim svedoka da da svečanu izjavu.

SVEDOK DOJL: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretpostavljam da Pretresno veće ima rezime svedočenja ovog svedoka pred sobom. Vaše puno ime, gospodine?

SVEDOK – ODGOVOR: Kolm Dojl.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi pukovnik u irskim odbrambenim snagama?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pukovniče Dojl, vi ste dali izjavu kancelariji Tužilaštva. Da li ste tu izjavu zajedno sa jednim službenikom Suda pregledali i da li ste potvrdili verodostojnost te izjave uz možda jednu ili dve neznatne izmene?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, tu izjavu naćićete pod tabulatorom 1, dokaznog predmeta 515 uz neke neznatnije izmene u prvom delu. Sud je naime dozvolio da se deo ovog svedočenja obradi po Pravilu 92bis našeg Pravilnika (Rules of Procedure and Evidence) i to se odnosi na ovaj dokument pod ovim tabulatorom, a ja ću ostatak da obradim uživo na uobičajeni način. Dakle, gospodine pukovniče, da li ste vi 1991. godine postali član Posmatračke misije Evropske zajednice, da li vas je Irska vojska njima, da tako kažem, posudila?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste stigli u jednom trenutku u Sarajevo, mislim da je to bilo 24. novembra 1991. godine, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: 24. novembra 1991. godine, da, tako je, kako bih preuzeo tamošnju Posmatračku misiju, dakle misiju za Bosnu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi boravili u hotelu "Bosna" na Ilidži koja je zapravo jedan rezidencijalni deo Sarajeva?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, vi imate kartu Sarajeva, ovde je naime i vidimo, mi ćemo kasnije da je detaljnije obradimo u vezi sa svedocima za Sarajevo, a sada mi treba broj dokaznog predmeta.

sekretar: Biće to dokazni predmet Tužilaštva broj 343, tabulator 7. On je već uveden u spis.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo, ja neću postavljati pitanja ovom svedoku u vezi sa ovom kartom, budući da je Sud manje-više upoznat sa izgledom grada. Vi ste pre toga bili u Sarajevu na neka tri dana, 11. oktobra, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, pre nego što sam raspoređen u Banja Luku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stigli ste dakle 24. novembra. Da li ste nešto, odnosno šta ste primetili u vezi sa stanjem sukoba u tom području?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Budući da sam ja bio u području operacija već neko vreme, ja sam osećao da situacija postaje napetija, neki su izražavali zabrinutost u vezi sa posledicama povlačenja savezne vojske JNA iz Hrvatske.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Između ostalih vaših dužnosti kao vođe te misije, da li ste morali da uspostavite vezu i da kontaktirate sa drugim posmatračkim timovima koji su bili smešteni u Bihaću, Banja Luci, Tuzli i Mostaru i u Sarajevu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, jedan od zadataka je bio da se ti razni timovi pošalju u razna područja kako bi mogli da pokriju sva etnička područja u Bosni i odabrali smo ona mesta koja su bila u stanju da nam pruže najbolje informacije o onome šta se događa u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretresno veće takođe već zna da su među članovima posmatračke misije bili pripadnici raznih nacionalnosti i raznih država, mislim da su oni slali izveštaje, to je paragraf 4 rezimea vašeg izveštaja i da se u njima kombinovalo više informacija, odnosno relevantnog materijala i da je to bilo slato u smislu izveštaja?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda je vama slan izveštaj, odnosno vi ste slali kasnije izveštaje u Zagreb?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 5, vi ste bili vođa misije i takođe ste morali da kontaktirate sa vojnom i političkim liderima u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je. Naime, timovi su bili u kontaktu sa meštanima, dakle sa lokalnim figurama tamo gde su bili razmešteni. Ja sam zamoljen da budem u kontaktu sa partijskim rukovodstvima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pošto ste razmešteni 24. na to mesto, imali ste jedan važan sastanak 27. novembra sa Jurom Pelivanom, premijerom Bosne i Hercegovine u to vreme?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi imate vaš rezime, mislim da Pretresno veće nema ništa protiv da se poslužite dnevnicima.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja imam dnevnikе koje sam vodio u svim takvim situacijama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ali ću vas zamoliti da što je više moguće govorite po sećanju. O onim stvarima koje su važne mi imamo dokumente koji se za to vezuju. Mislim da će Pretresnom veću da bude draže da tako postupamo. Ja ću takođe da zamolim da se svedoku da ovaj dokazni predmet, set dokumenata i moliću poslužitelja da jedan stavi na grafoskop. Pogledajte sada dokument pod tabulatorom 15 dokaznog predmeta, poslužitelja ću da zamolim da bude tako ljubazn, pa da relevantne delove stavi na grafoskop budući da nemamo ove dokumente na našem programu. Pukovniče, recite nam ukratko nešto o tom sastanku sa premijerom 27. novembra.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jedan od prvih zahteva koji je meni upućen kad sam postao vođa misije je da se sastanem sa premijerom gospodinom Pelivanom, on je hteo da mi izrazi dobrodošlicu, a takođe da skrene moju pažnju na neke svoje zabrinutosti, pogotovo one u vezi sa činjenicom da je JNA optuživana zbog oduzimanja naoružanja u vidu nekih raketa, projektila iz jednog civilnog konvoja iz Crne Gore. Te rakete je konfiskovala civilna policija, a premijer me je obavestio da mu je JNA iznela pretnje da, ukoliko on to oružje ne preda, da će oni morati da preduzmu određene korake. Ja sam predložio da otvori dijalog sa vojskom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. U paragrafu dva dokumenta pod tabulatorom 15, mi vidimo da se govori upravo o tome, dakle JNA koja postaje pretnja stabilnosti zemlje. Zatim se govori o povlačenju iz Hrvatske

zajedno sa naoružanjem, odnosno opremom što je vodilo gomilanju snaga u Bosni i Hercegovini, zatim imamo paragraf (B) gde se govori o četiri civilna kamiona koji su prevozili te rakete, pa pod (C), JNA koja je predmet zahteva vlade za punu saradnju. Paragraf (D) je vaš izveštaj u kojem govorite o ekonomskoj stagnaciji koja je posledica blokade puteva i mostova i koja je otežana odlukom Srbije da zaustavi izvoz hrane u te republike, kao što je najavljeno. Ovo se smatralo još jednim pokušajem Srbije da oslabi Bosnu i Hercegovinu. Zatim iznosite sledeće. Ukoliko se pri ovoj odluci ostane, vlada bi mogla da bude prisiljena da se okrene ka Orijentu i prijateljskim muslimanskim zemljama i da od njih zatraži pomoć usled veta na trgovinu. Da li je to nešto o čemu je govorio premijer na tom sastanku ili je to vaša interpretacija ili procena budućih događaja?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, to je premijer naznačio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. U redu, paragraf 7 rezimea. 6. decembra vi ste putovali u Trebinje i uspostavili kontakt sa gradonačelnikom.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je on nekada bio vozač kamiona u Dubrovniku. Da li ste vi nešto primetili u vezi njegovog stava, je li on izneo neke zabrinutosti?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Mene je zapanjilo to što je on bio u uniformi, kao prvo, prvi put kad sam se sreo sa njim, to je bio prvi put da sam uopšte nekog gradonačelnika upoznao u uniformi i ja sam ga našao prilično radikalnim. Govorio je o povratku Trećeg Rajha (Third Reich), govorio je o Jevrejima, Vatikanu (Vatican). Bio sam vrlo zabrinut i prilično iznenađen da je jedan takav radikalni čovek na vrlo visokom položaju, gradonačelnik jednog grada u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, to je bilo još uvek rano, vi ste se tek upoznavali sa situacijom, sa svojim poslom.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, jednostavno ste upoznavali područje, generalno govoreći. Mislim da ste se istog dana sreli sa generalom Strugarom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je. Zajedno sa svojim oficirom za operacije i prevodiocem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što dođemo na to, mislim da vi imate i fotografiju sa jednog tog sastanka, ne moramo sada da je pokažemo.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, imam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na njoj je nešto zapisano, odnosno na poledini i to vas je podsetilo na neke detalje, detalje koji nisu bili u vašoj izjavi iz rezimea. Gde je bio taj sastanak?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Znam da sam otišao iz Trebinja, odnosno da smo se odvezli na neko mesto nedaleko od Trebinja, mislim da je to bio njegov štab. On mi je rekao kad smo se sreli, odnosno rečeno mi je kad sam došao tamo da on nije momentalno na raspolaganju, jer mora da se pozabavi nekim problemom do kojeg je u međuvremenu došlo. Nekih pet minuta kasnije rečeno mi je da će se sastati sa mnom i mislim da smo nekih 25 minuta proveli na tom sastanku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio njegov ton? Kakav je bio, generalno, vaš utisak o tom sastanku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: General Strugar je bio vrlo uznemiren. Puno stvari se događalo u to vreme, ljudi su dolazili i odlazili, meni sve to skupa nije bilo baš jasno. Uglavnom to je bio jedan vrlo aktivan period u trenutku kad sam ja došao, ali on se osećao obaveznim da se susretne sa mnom. On je takođe spomenuo da postoje neke paravojne trupe, da su Hrvati otvorili vatru na njegove trupe, njegove vojnike te da njemu ništa ne preostaje drugo nego da krene sa odmazdom i priznao je da je otvarao vatru na Dubrovnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: On je, dakle, rekao da su postojali neki pripadnici paravojske i da bi oni mogli da budu Hrvati, on je tako nešto naznačio. Da li je rekao gde su oni otvorili vatru na njegove vojnike?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ja pretpostavljam da su to bili vojnici koji su bili na teritoriji Bosne i Hercegovine, zapadne Hercegovine zapravo, ali nisam znao tačno gde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi već tada bili u Dubrovniku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi ikada uopšte bili u Dubrovniku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nikada nisam bio u Dubrovniku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, konkretna topografija vam nije u potpunosti poznata?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on pokušao da opravda taj napad na Dubrovnik time što se pozivao na tu paravojsku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, pa on je meni dao do znanja, koliko mogu da se setim, da on neće da toleriše nikakvo mešanje ljudi sa strane i da se ubijaju njegovi vojnici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je on rekao nekakve detalje o ubistvima svojih vojnika ili nešto slično?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nije mi rekao koliko ih je ubijeno, ali mi je rekao da je obavezan, da mora da preduzme, da uzvrati, preduzme odmazdu i da će da preduzme mere protiv grada Dubrovnika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nešto napisali na poledini fotografije. Na šta vas to podseća?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam dosta fotografija snimio, budući da je to bilo od istorijske važnosti. Zamolio sam generala da stane da ga slikam, odnosno da se slikamo zajedno sa njim ja i još jedan oficir, i on je na to pristao. Ja sam hteo da zapišem datum na poledini fotografije da se setim kada je to bilo. Kasnije, kada sam razvio fotografije setio sam se da je to bilo 6. decembra 1991. godine, dakle to je onaj dan kada je on preduzeo artiljerijski napad na Dubrovnik koji je rezultirao pogibijom 16 ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to je taj detalj, pogibija 16 ljudi do kojeg ste vi došli, koji vam je bio poznat, iako sada ne možete konkretno da uđete u trag tom izvoru.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja se ne sećam da je on konkretno spomenuo taj broj, ali ja znam da sam to zapisao na poledini fotografije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste vi još jednom sreli sa generalom Strugarom u februaru 1992. godine u Bileći?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, video sam se njim i sa tadašnjim šefom Posmatračke misije, ambasadorom Kutiljerom (Jose Cutileiro), na jednom sastanku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitani ste da li ste tada primetili nešto u vezi sa njegovim činom, da li je bio viši ili niži i vi ste odgovorili da ne znate.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada prelazimo iz decembra 1991. godine na januar 1992. godine, 28. januar 1992. godine kada ste se prvi put sastali sa Radovanom Karadžićem.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde i kada?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Sastanak je bio u njegovoj kancelariji, ako se dobro sećam. Gospođa Plavšić je bila u delegaciji, srpskoj delegaciji bosanskog Predsedništva, a ja sam inicirao taj sastanak sa političkim vođama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kojem gradu je to bilo?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U Sarajevu, u zgradi Predsedništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nameravali to da nam kažete, vi ste imali kontakte sa Predsedništvom u to vreme, na to ste se naime fokusirali?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je. Sa svim političarima, članovima političkih stranaka ja sam se uveliko sastajao i većina tih sastanaka je bila u zgradi Predsedništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Za kratko vreme, bilo je moguće da se zajedno sastanete sa raznim grupama, a kasnije ste sa njima komunicirali odvojeno. Da li je to tačno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tačno je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je vaš utisak o Karadžiću?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa Radovan Karadžić, njemu je bilo vrlo drago što me vidi tom prilikom i sećam se da je izrazio svoju zahvalnost da jedan šef Posmatračke misije želi da se sastane sa njim. Moj stav... Moj utisak je da je on očigledno bio vođa SDS-a, on je hteo da da do znanja da vrlo pozitivno gleda na Posmatačku misiju, na ono šta Posmatračka misija radi i da zna vrlo dobro da se vodi dijalog na obe strane, uključujući dijalog sa vođstvom SDS-a.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste se kasnije sastali sa njim i sa drugim pripadnicima rukovodstva SDS-a. Možete li sudijama da kažete koliko često su bili takvi sastanci?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja ne mogu da se setim koliko je takvih službenih sastanaka bilo, ali sobzirom na razvoj situacije, sastajao sam se sve češće. Kada je šef Misije iz Zagreba došao u Sarajevo, mi smo održavali sastanke sa srpskim rukovodstvom, uključujući i Radovana Karadžića, Nikolu Koljevića, a treća osoba je najčešće bio Krajišnik koji je bio, kako sam shvatao, predsednik parlamenta. Takođe sam se nekoliko puta sastao sa gospođom Plavšić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzimajući u obzir te sastanke, da li ste mogli da formirate gledište u pogledu toga ko je određivao politiku, ko je tu bio glavni?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jedina osoba koja nije govorila engleski je bio gospodin Krajišnik, ali ja sam bez obzira na to znao da se doktor Karadžić prilično savetovao sa njim. Ali svi smo smatrali da su se oni svi okretali prema Karadžiću kao vodi, prema tome, on je neosporno bio vođa bosanskih Srba i oni su se svi njemu tako obraćali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je govorio Krajišnik, da li vam se obraćao preko prevodioca ili kako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. Uglavnom kad sam imao sastanke sa njim, on je govorio na engleskom i njegov prevodilac bi bio tamo za slučaj da treba nešto da se pojašni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, rekli ste da je Krajišnik govorio engleski?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, Krajišnik uopšte nije govorio engleski.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, on vam se obraćao preko prevodilaca?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, on je govorio preko prevodilaca ili bi se direktno obratio doktoru Karadžiću, a onda bi se Karadžić meni obratio na engleskom. Koljević je takođe dobro govorio engleski.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su 13. i 14. februara počela zasedanja Konferencije o budućnosti Bosne i Hercegovine i da li su se te konferencije

održavale u vili "Konak" u Sarajevu u organizaciji ambasadora Kutiljera iz Portugala (Portugal)?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je bila vaša uloga u svemu tome?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U to vreme se od mene zahtevalo da, naša delegacija koja je učestvovala na toj konferenciji u Jugoslaviji trebalo je da razjasni razne stavove koji su postojali u Sarajevu. Prema tome, ja sam počeo da pripremam te ljude kada dođu u Sarajevo i da ih upoznajem sa razvojem situacije, kako na političkom tako i na vojnom planu. Takođe su me zamolili da budem na raspolaganju tokom razgovora sa političkim rukovodstvima u kojima ja nisam učestvovao, ali ja sam ipak trebao da budem njima na raspolaganju za slučaj da pregovaračima treba moj savet, moja pomoć.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I bez lažne skromnosti, recite nam molim vas, kako su se ocenjivali ti vaši saveti, recimo, od strane lorda Karingtona (Piter Carrington)?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Prvi put kad sam se ja sastao sa lordom Karingtonom, on mi je rekao da je već skoro tri dana u Sarajevu, da je razgovarao sa svim stranama i da jedna strana obično uvek poriče ono šta bi druga strana rekla. Prema tome, on je čuo za mene od Predsedništva, neko u Predsedništvu mu je predstavio mene kao osobu koja je imala neutralo i objektivno mišljenje o onome šta se događa, pošto sam ja imao svoje timove širom cele Republike. Prema tome, on je zamolio da ga ja pratim do aerodroma u kolima, ja sam to uradio i ja sam mu tada dao jedan brifing. Upoznao sam ga sa situacijom u vozilu. Kada je izašao iz kola, on je rekao da je saznao više od mene za 15 minuta nego što je saznao tokom prethodna tri dana. Prema tome, ja sam stvorio utisak da je on veoma cenio moje poznavanje situacije, kao nekoga ko je bio nepristrasan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je on rekao da je bilo prilično teško da se dobije prava slika situacije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja znam da je on bar jednom prilikom spomenuo da su sve strane lagale i da je stoga bilo veoma teško da se sazna prava istina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada da pređemo sa te prve runde zasedanje Konferencije na nešto drugo. Da li ste vi 27. februara imali sastanak sa ministrom za informacije bosanskih Srba, Veliborom Ostojićem?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam ukratko o čemu se tu radilo i u čemu je značaj toga?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ministar za informacije Ostojić je tražio da se sastane sa mnom, on je zahtevao da dođem kod njega u kancelariju i ja sam to i učinio. Bio sam vrlo iznenađen time što je on mene pitao da li mogu da iskoristim svoj uticaj i da pokušam da ubedim ministra unutrašnjih poslova da njemu, gospodinu Ostojiću, da više odgovornosti u pogledu komunikacija unutar zemlje. Ono šta je on imao na umu je to da je ministar unutrašnjih poslova imao kontrolu nad sarajevskom televizijom, a ne on kao ministar za informacija. I ja sam bio veoma iznenađen time da se meni kao šefu Posmatračke misije on obraća da se ja upustim u njihovu unutrašnju raspravu između dva ministra koji su, dakle, bili članovi Vlade Bosne. Ja sam mu rekao da ću pokušati da se sastanem sa ministrom unutrašnjih poslova da čujem njegovu stranu priče. Tokom sledeća dva dana ja sam se sastao sa zamenikom ministra unutrašnjih poslova koji me je obavestio da se to uopšte ne tiče gospodina Ostojića, da on nema nikakvih ovlašćenja u pogledu sarajevske televizije i da će to tako i da ostane. On mi je zatim izneo svoje mišljenje o tome, da sve šta je ministar Ostojić želeo da postigne kontrola nad televizijskom stanicom i on... Ja sam onda shvatio da to nije nešto u šta treba da se meša Posmatračka misija i ja sam obavestio obe strane da mi nećemo više da se bavimo ovim pitanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa ipak, bez obzira na to, taj pokušaj da se preko vas stekne kontrola nad televizijskom stanicom je zapravo indikacija toga kakvo je bilo stanje stvari u gradu i u državi?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, svakako je postojala jedna podela u vladi, zavisno od toga koju ste stranu zastupali i bilo je teškoća.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Referendum o nezavisnosti je održan 29. februara 1992. godine. Vaše učešće u tome, da li ste vi imali neke veze sa referendumom, sa glasanjem ili ste se držali po strani?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Šef misije u Zagrebu me je zamolio da prisustvujem sednici skupštine gde se diskutovalo o tome da li u Bosni treba

da se održi referendum o pitanju nezavisnosti i suvereniteta. Prisustvovao sam referendumu koji je trajao možda 36 sati i sa sobom sam imao prevodioca. Predsednik mi je pozeleo dobrodošlicu i ostao sam tamo tokom cele parlamentarne, skupštinske rasprave.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ambasador Kutiljero vas je zamolio da kontaktirate vođe stranaka?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ambasador Kutiljero me je zamolio da se obratim vođama stranaka i da ih pitam šta su oni mislili kakav će da bude ishod toga, da li će Bosna da dobije nezavisnost. Ja sam razgovarao sa predsednikom Skupštine i on mi je rekao da, iako Srbi neće da budu zadovoljni ukoliko Bosna postane nezavisna, da će oni to ipak vremenom da prihvate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada kažete predsednik, na koga mislite?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Mislim na predsednika Izetbegović, ne na predsednika skupštine. Zatim sam nešto kasnije pitao Radovana Karadžića šta je on mislio da će da se desi ukoliko Bosna stekne nezavisnost. On je rekao da misli da će da dođe do izbijanja sukoba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kažete sukob. Da li se sećate tačno termina koji je on upotrebio?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja se sećam da je on pod tim podrazumevao rat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rezultati tog referenduma, to se nalazi u paragrafu 17 rezimea, da li su oni bili objavljeni tog dana, da li se sećate?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mislim da su oni objavljeni 1. marta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda je održana pres konferencija na tu temu, a zatim ste se vi vratili u vaš štab. Ne znam koliko ste u stanju da nam pokažete nešto na karti i ne znam koliko su sudije upoznate sa Sarajevom, ali možda bi bilo korisno ukoliko biste vi sada gledajući na taj pano iza vas, to je dokazni predmet 343 tabulator 7, pokušali da nas upoznate sa tim gradom. Gde je stari grad?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Stari grad je ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. A glavna ulica?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Evo, ovde vam je aerodrom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A gde je jedna velika ulica sa soliterima sa jedne strane?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Evo, ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A Ilidža?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Evo, nalazi se ovde, na zapadu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Kasnije ćemo da se vratimo na ovu mapu. Mislim da ste vi bili obučeni kao civil zbog jednog određenog razloga.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, kada su rezultati referenduma bili objavljeni na pres konferenciji, mene su pitali da li bih ja došao, da budem prisutan. Ja sam rekao da, ali sam rekao da ću da dođem u civilu, a ne u belim uniformama koje smo mi kao posmatrači obično nosili. Ja sam to uradio zato što kada su bosanski Srbi želeli da održe svoj referendum, Radovan Karadžić je pozvao Posmatračku misiju da posmatra održavanje srpskog referenduma i ja sam smatrao da to nije bilo prikladno. Prema tome, ja sam to odbio i smatrao sam da na ovoj pres konferenciji koja se ticala referenduma uopšte i gde su stvari bile objavljene od strane premijera, da bih ja, ako sam već prisutan, trebao da budem prisutan kao civil, a ne kao šef Posmatračke misije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad ste se vratili u vaš štab na Ilidži šta ste otkrili?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Sledećeg jutra kad sam došao jedan službenik hotela mi je prišao, doveo me do prozora i pitao "je li primećujete nešto?". Ja sam rekao "ne", a on je rekao "pa vidite, niko se ne kreće". Tada su obično u to vreme prolazili studenti, obično smo vidali studente u to vreme. Zatim mi je on rekao da je grad potpuno blokiran. To je bila prva informacija koju sam dobio o tome da su podignute barikade po gradu. Takođe me je moj oficir, operativni oficir, obavestio da neki od posmatrača koji su bili u gradu nisu mogli da se vrate u hotel. I sam sam smatrao da je situacija veoma ozbiljna i onda sam kontaktirao Predsedništvo da vidim šta se događa, i onda sam obavešten da su postavljene te barikade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko ih je postavio i zbog čega?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa informacija koju smo mi dobili u tom trenutku je bila da su barikade postavljene zato što je jedan Srbin prethodnog dana ubijen na svadbi i bila je velika napetost. Razne strane su me obavestile da su barikade zapravo podignute zato što su se Srbi bunili zbog održavanja referenduma i njegovih rezultata. Takođe, ono šta je izazvalo moju zabrinutost je bilo to što su me obavestili da bi možda bilo teško da se organizuje odlazak civilnih posmatrača iz zemalja Evropske unije (European Union) koji su prisustvovali tom referendumu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi sa vašim oficirima u rano popodne odvezli u centar grada? Kao što Pretresno veće već zna, pripadnici vaše misije nisu bili naoružani.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, mi smo otišli u grad.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kažite nam, kad ste videli te barikade, da li ste mogli da stvorite neki zaključak oko toga da li su one unapred bile isplanirane?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa ja mislim da me je moje vojno iskustvo navelo na zaključak da su ove barikade bile vrlo brzo postavljene. One su bile postavljene na svim strateškim lokacijama u gradu i ja mislim da to sve ukazuje na to da su bile unapred planirane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok ste išli ka gradu, da li je bilo neke pucnjave?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, pored hotela "Bristol" koji se nalazi na jednom glavnom putu koji vodi u grad naišli smo na jednu barikadu i u blizini toga je bilo dosta pucnjave. Pucalo se na ljude koji su se nalazili na barikadi, iz zgrade koja se nalazila sa leve strane. Ja sam bio veoma zabrinut za sopstvenu bezbednost i bezbednost mojih oficira i vozača i zbog toga sam se spremao da se povučem kada je jedno vozilo Crvenog krsta prošlo pored nas sa zastavom i neko nam je pokazao da treba da ih pratimo. Kada smo se mi približili barikadi, ta barikada je bila uklonjena da bismo prošli. Mislim da je glavni razlog za to bila činjenica da je moj auto bio vrlo lako prepoznatljiv, imao je oznaku misije i ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ste tada bili u vašoj beloj uniformi?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam bio u beloj uniformi, bio sam na službenoj dužnosti, prema tome, meni su omogućili da prođem kroz tu

barikadu i da dođem do hotela "Holidej In" (Holiday Inn) gde su se nalazili ostali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste se tamo sastali sa gospodinom Ganićem koji je bio potpredsednik Bosne i Hercegovine?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam se sastao sa gospodinom Ganićem koji je u to vreme bio šef Kriznog štaba i mi smo diskutovali o tome šta treba da se preduzme da bi se smirila situacija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste se tamo sastali, tog dana, i sa doktorom Karadžićem?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, jesam. I po dolasku su mi rekli da se on nalazi zatvoren sa svojim Kriznim štabom na jednom spratu u hotelu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste o ovome izvestili u vašem izveštaju i to može da se vidi u jednom od originalnih priloga u dokaznom predmetu. Mislim da se nalazi pod tabulatorom 6. To je prvobitno bio prilog broj 5 izjavi svedoka. Mi nećemo sada detaljno da analiziramo vaše izveštaje, pukovniče Dojl, zato što ste ih vi dostavili uz vašu izjavu, ali mislim da treba da se kaže da su neki vaši prvi izveštaji pisani rukom, a ovaj ovde je već štampan, što znači da ste tada već imali odgovarajuću opremu.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O čemu se radi u ovom izveštaju?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam ovaj izveštaj poslao šefu Misije i tu stoji da sam... Obavestio sam ga kakvi su bili zahtevi SDS-a koji su mi tada uručeni u "Holidej Inu" i o čemu sam ja diskutovao sa gospodinom Ganićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete da vidite da ovi zahtevi i aktivnosti koje se tiču međunarodnog priznanja, o tome kako to treba da se obustavi i kako konferencija treba da se nastavi i kako mediji treba da prestanu da izveštavaju. Ovde dalje stoji da je Bosna i Hercegovina već priznata, onda se spominje politička situacija i tako dalje i "Jutel" televizija koja treba da prekine sa emitovanjem i kako treba da se stvore nacionalni kanali televizije i radija. Zatim dole, malo niže, vidimo da je Ganić prihvatio odgovornost da obezbedi bezbednost posmatrača Evropske unije koji odlaze, a zatim na sledećoj strani piše "U 17.00 Ostojić, viši posmatrač Evropske unije i njegov oficir su prišli jednoj barikadi i postalo je očigledno da će naoružani

Srbi da pristanu da uklone barikade samo po dobijanju naređenja, odnosno uputstava od rukovodstva SDS-a". Možete li da nam to objasnite?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam posle razgovora sa gospodinom Ganićem odlučio da ću pokušati da iskoristim svoj uticaj da pridem jednoj barikadi da vidim da li mogu da dovedem do smirivanja situacije. Prema tome, ja sam prišao jednoj barikadi koja se nalazila na mostu iza zgrade Skupštine. Bio sam sa doktorom Ostojićem koji je, kao što ste rekli, bio predsedavajući grupe posmatrača, a i mene je bilo isto tako lako prepoznati. Jedan od ljudi sa barikade mi je dozvolio da pređem most, šta sam ja i uradio. Prišao sam barikadi i preko prevodioca sam ih pitao da li bi pristali da uklone tu barikadu, zato što sam bio u kontaktu sa kriznim komitetom SDS-a i takođe sam razgovarao i sa gospodinom Ganićem. Osoba sa kojom sam razgovarao na barikadi me je obavestila da je jedini uslov pod kojim bi on pristao da ukloni barikadu bilo uputstvo dobijeno od strane doktora Karadžića i ja sam se u tom trenutku povukao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Mislim da ste vi imali nekih kontakata u tom trenutku i sa potpukovnikom Dimitrijevićem, zar ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, potpukovnik Dimitrijević je bio potpukovnik JNA koji nam je bio dodeljen kao oficir za vezu, nama u Posmatračkoj misiji. Kada je doneta odluka da se posmatrači koji su bili tu radi referendumu vrata na aerodrom, ja sam bio svestan toga da treba da prođemo kroz veliki broj barikada i da je situacija veoma opasna i napeta i ja sam tražio od ovog potpukovnika da nas prati i dobili smo dopuštenje za to. JNA nam je stavila na raspolaganje dva autobusa, ja mislim, i mi smo ukrkali skoro sve posmatrače koji su bili prisutni na referendumu u te autobuse. Potpukovnik Dimitrijević je bio u svom vozilu, zatim je išlo moje vozilo i onda smo krenuli do aerodroma sa ovim posmatračima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument pod tabulatorom 6, na drugoj strani. Negde na sredini strane govorite da je rezultat sastanka Predsedništva bilo to da se situacija donekle ublažila, pošto je Vlada ispunila većinu zahteva SDS-a. I vi navodite to šta je ispunjeno.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada govorite o sastanku Predsedništva, da li mislite na sve političke stranke?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, u tom trenutku ja sam smatrao Ejupa Ganića predstavnikom Predsedništva sa kojim sam najčešće kontaktirao zato jer je to postalo sve manje običaj da razne etničke grupe zajedno komuniciraju i razgovaraju. Tako da, kada smo se sastajali sa Srbima, na primer, to je bio poseban sastanak. Kada smo stigli na područje Misije, razgovarali smo sa svima, međutim sobzirom na situaciju i nepoverenje koje je raslo, tih sastanaka je bilo sve manje. Prema tome, komunicirali smo sa njima odvojeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, vi ste izvukli posmatračke koji su bili prisutni na referendumu. Mislim da vam je trebalo nekoliko sati, iako se radi o svega nekoliko milja, tri milje možda, tako nekako. Sledećeg dana, 3. marta, došlo je do podizanja barikada od strane Muslimana u gradu? To je paragraf 21.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam 3. marta obavešten da je podignut veliki broj barikade u izvesnim delovima grada, ne u celom gradu već u onim krajevima koji su uglavnom nastanjeni Muslimanima. Ja to lično nisam video, ali sam se raspitao i obavešten sam da postoji veliki strah zato što se pripadnici paravojnih snaga pod komandom Arkana, srpskih paravojnih snaga, približavaju Sarajevu. Shvatio da je to iz pravca Pala, tako sam obavešten, ali za to nemam dokaza. Tada sam već bio čuo za Arkanovu reputaciju i nastojao sam da potvrdim istinitost tih navoda. Jedina informacija koju sam kasnije u vezi Arkana dobio je da on hoće da se sastane sa mnom, jedan službenik hotela me je o tome obavestio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi bili u mogućnosti da to proverite?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nikada. Čak nisam uspeo da utvrdim da li je Arkan ikada bio u gradu. Sve što znam je da je njegova reputacija bila takva da su se uvek širile glasine u vezi sa njim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 24. Kada su uklonjene muslimanske barikade i pod kojim okolnostima?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Mislim narednog dana 4. marta i mislim da je razlog tome jedna debata na televiziji. Gospodin Ganić i general Kukanjac koji je bio viši oficir JNA u Sarajevu su se pojavili na televiziji zajedno i mislim da je to donekle uklonilo napetosti i da se potpredsednik Ganić u tom smislu obratio ljudima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Delegacija Kutiljera 15. ili 16. marta, još jedan krug razgovora o budućnosti Bosne i Hercegovine, vi ste bili tu, ali niste mogli da prisustvujete na tim razgovorima?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to u skladu sa tim što ste vi nastojali da zadržite što je više moguće nezavisnosti kako biste mogli da obavljate svoj zadatak kako bi vam što više ljudi verovalo?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam smatrao da je to važno, ja nisam imao nikakvo službeno svojstvo da prisustvujem jednoj takvoj konferenciji. Kao šef Posmatračke misije ja sam slao izveštaje putem moje linije komandovanja u Zagreb i smatrao sam da je na meni da pomognem sa raznoraznim posetama, kontaktima sa UNPROFOR-om (United Nations Protection Force), ali to je bilo sve.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se događalo sa kretanjem oko Sarajeva i u Sarajevu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kretanje je postajalo sve teže. Dobar deo pokreta bio je u vezi sa povlačenjem iz Hrvatske. U to vreme jedan od naših zadataka je bio da sledimo konvoje JNA kako izlaze iz Hrvatske i da potvrdimo, ustanovimo gde odlaze. Kao šef Misije, ja sam počeo da bivam zabrinut što, kako se JNA povlači iz Hrvatske, nagomilavaju se snage JNA u Bosni. Upravo u to vreme sam saznao, odnosno postao svestan činjenice da je veliki deo ljudstva JNA poreklom iz Bosne i da oni sada postaju pripadnici vojske bosanskih Srba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste svakako čuli i za pritužbe, mislim na one rakete koje su dolazile iz Crne Gore na bosansku teritoriju?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. Takođe me je brinuo rezultat referendum a i neki komentari koji su došli do mene u vezi sa doktorom Karadžićem i onim šta može da se dogodi. Ja sam nastojao da mi primimo što više informacija i što je moguće brže, ukoliko će da se prizna Bosna, kako bih mogao da razradim plan evakuacije ljudi za koje sam ja bio odgovoran. Ja sam nastojao da što je moguće više da budem informisan kako se razvija situacija i da pratim situaciju što je moguće aktivnije i intenzivnije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste završili svoju službu 22. marta, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Lord Karington (Peter Carrington) sa kojim ste se vi već upoznali je vas zamolio da budete njegov lični izaslanik i vi ste se u tom svojstvu vratili 10. aprila 1992. godine zajedno sa ambasadorom Kutiljerom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I imali ste priliku, odnosno vaš zadatak je bio da se sastajete sa političarima nešto redovnije, učestalije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste se vratili u Sarajevo u aprilu, šta ste primetili u vezi sa promenom situacije, kakvo je Sarajevo bilo sada?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Promene su bile dramatične, mislim na atmosferu generalno kada sam se vratio 10. aprila. Kao prvo, sarajevski aerodrom je bio pod kontrolom federalne vojske, savezne armije, a druga stvar koju sam primetio je da veliki broj stanovnika nastoji da napusti grad. Uskoro smo ustanovili da jedini letovi koji su išli iz Sarajeva su odvozili pripadnike JNA i njihove porodice i civilima je bilo vrlo teško da napuste grad. Osećala se napetost svuda u vazduhu, to je bilo nešto opipljivo, naime situacija je bila potpuno drugačija od one kakva je vladala kada sam ja otišao kao vođa misije 22. marta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo snajperskog delovanja?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja ne mogu tačno da se setim kada je počelo snajpersko delovanje, ali znam da je UNPROFOR-u postajalo sve teže, odnosno da je izazivalo poteškoće i da su se zauzimale rovovske pozicije, ali ja sada ne mogu da se setim prvog takvog incidenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme je počeo da se koristi izraz "aleja snajpera"?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je, vrlo često i to je izazivalo strah kod ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To možda nije neka precizna definicija, ali prema vašem shvatanju o čemu se tu radilo, možda geografski niste bili baš najbolje smešteni da to utvrdite, ali kakav je bio vaš utisak u vezi sa tim?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja se nikada nisam kretao puno po gradu, ja sam bio svestan instrukcija koje mi je dao lord Karington, a to je da

pazim na svoju sigurnost. Ja sam bio, naime, izaslanik, predstavnik Mirovne konferencije (International Conference on the Former Yugoslavia), međutim ja sam, svakako, imao prilike da vidim brojne izveštaje vojnika, od civila, pripadnika medija da je taj deo grada "Aleja snajpera" postao vrlo opasan, to je bio jedan deo glavnog puta koji je vodi u grad, prema kasarni "Maršal Tito", prelazi "Holiday in" i ide prema železničkoj stanici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to je u samom centru, kao što možemo da vidimo na karti?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je jedan od novinara sa kojim ste razgovarali bio i Martin Bel (Martin Bell). Sećate li se da ste 10. aprila razgovarali sa njim o situaciji?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Znam da, kada sam stigao, da smo imali razgovore sa srpskim rukovodstvom u hotelu na Ilidži. Martin Bel me je pozvao na stranu, ja ga nisam poznao i rekao mi: "Imajte na umu da ja imam dokaze o tome da 25.000 izbeglica kreće iz područja Zvornika". Ja sam ga pitao odakle mu ta informacija, a on je rekao da je on to snimio za Bi-Bi-Si (BBC) i da je imao kameru tamo. I ja sam to zapamtio i u razgovoru sa Radovanom Karadžićem suočio sam ga sa tom činjenicom, da sam dobio izveštaj o 25.000 izbeglica koje se kreću iz Zvornika. On je izgledao uznemiren kada sam mu dao tu informaciju, pitao me odakle mi, rekao sam mu da sam je dobio od BBC. On je rekao da u to ne veruje, a ja sam kasnije Martinu Belu rekao da sam tu činjenicu spomenu srpskom rukovodstvu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste bili u istom hotelu i na svom novom zadatku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U hotelu "Ilidža"?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, mislim da je to bilo zato jer sam smatrao da će mi biti lakše sobzirom na transport i tako dalje, da ostanem tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste primetili promenu u etničkom sastavu osoblja hotela u jednom trenutku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. U svojstvu izaslanika lorda Karingtona ili negde u to vreme, ne mogu sada da se tačno setim kada, primetili smo da se

osoblje hotela uveliko promenilo. Ja sam se raspitao u vezi sa tim i rečeno mi je da su svi nesrbi iz osoblja hotela otišli za centar grada. Ja sam pitao jednog člana osoblja zašto, i on je rekao: "Zbog njihove sopstvene bezbednosti". Narednog dana mene je na večeru u hotel pozvao... Odnosno pozvali su me ljudi iz novog lokalnog srpskog odbora, i još neki drugi pripadnici Posmatračke misije su bili pozvani. Ja sam bio na toj večeri, slušao sam govor tog novog predsednika odbora. Sada ne mogu da se setim njegovog imena, ali imao sam osećaj da su nas iskoristili na način da se vidi da mi manje više prihvatamo novu situaciju. Kada sam imao priliku da odgovorim na njegov govor, ja sam ustao i rekao mu da sam zabrinut zbog novog razvoja situacije i otišao sam sa te večere i pozvao osoblje posmatračke misije da me sledi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je 12. aprila general Morijon (Philippe Morillon) organizovao jedan sastanak koji je propao, koji nije ni održan jer predstavnici SDS-a nisu došli.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste bili na tom sastanku, vratili ste se u hotel "Bosna" i posle toga razgovarali sa doktorom Karadžićem.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vezi sa čim? Mi možemo u dokumentu pod tabulatorom 16, u dokaznom predmetu 515 da vidimo rezultate tog razgovora.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U tom periodu nastojali smo da pregovorima postignemo prekid vatre, jer se vatra sada veoma često otvarala i ja sam učestvovao u pregovorima o prekidu vatre u to vreme. I kao što vidite na grafoskopu, ovaj dokument se vezuje za te pregovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde se govori o vođama tri strane. Da li ste vi zajedno sa njima komunicirali ili posebno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Posebno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidi se, naime, iz sporazuma da trebaju da se razoružaju sve oružane snage u skladu sa rasporedom koji je naznačen i pod nadzorom pripadnika Posmatračke misije. U istom kontekstu navodi se zaključak da se sve tri strane suprotstavljaju teritorijalnim promenama silom i da se slažu u vezi povratka izbeglica.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja moram da naglasim da ja službeno nisam izdejtstvovao ovaj sporazum, ali da su to učinili Kutiljero i njegovi ljudi. Ali ja jesam bio član delegacije u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 33 rezimea. Da li ste vi vodili pregovore sa sarajevskom televizijom u vezi jedne klauzule ovog sporazuma prema kojoj bi trebalo da se omogući uspostavljanje televizijske stanice? Možda to nije ovde naznačeno.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je bio deo sporazuma. Idućeg dana 13. aprila ja sam otišao na Televiziju Sarajevo, neki Srbi su bili sa mnom, ja sada ne mogu da se setim ko je to bio, ali to su bili isti ljudi koji su učestvovali u pregovorima oko prekida vatre. Ja sam predsedavao tim sastankom, međutim shvatio sam da su oni to pogrešno interpretirali, da to nije ono šta su oni hteli, šta su Srbi hteli. Srbi su, naime, hteli da dođe do podele opreme sarajevske televizije, uključujući i svu imovinu sarajevske televizije, uključujući zgradu, objekte i slično. Prema tome, od svega toga nije bilo ništa, jer prema mojim shvatanjima, to nije bilo ono šta se dogovorilo sporazumom o prekidu vatre. I taj sastanak nije doneo nikakav uspeh.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je 18. aprila došlo do jednog telefonskog poziva u Televiziji Sarajevo gde su iznesene neke pretnje?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam ukratko nešto o tome?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Meni je rečeno da su primili jedan telefonski poziv na Televiziji Sarajevo i to sa Pala, od Srba sa Pala. Naime, rečeno im je da ako ne prekinu emitovanje, televizijska stanica će da bude pogođena, odnosno gađaće se u roku od 30 minuta. U to vreme Krizni štab bosanskih Srba... Radovana Karadžića je bio smešten u hotelu gde sam i ja bio. I ja sam odlučio da stupim u kontakt sa Karadžićem koji je bio u prizemlju. Došao sam do jednog od njegovih pomoćnika i rekao sam mu da želim da se doktor Karadžić pobrine da do tog napada ne dođe, da televizijska stanica ne bude napadnuta. Taj njegov pomoćnik se uskoro vratio i rekao mi je da doktor Karadžić garantuje da do takvog napada neće da dođe. Međutim, dvadesetak minuta kasnije otvorena je minobacačka vatra na televiziju i ako se dobro sećam, dvoje je ljudi poginulo. Ja sam poslao poruku doktoru Karadžiću i rekao sam mu da neću tolerisati takav napad, da ga osuđujem, da ga okrivljujem i da on za to snosi odgovornost, jer je on izdao garancije

da do napada neće da dođe. Te večeri kod mene je došao Nikola Koljević, prilično uznemiren, i rekao da priznaje, da je svestan toga da je došlo do napada, da su to uradili Srbi, odnosno paravojska, srpska paravojska, ali da to nije bilo u skladu ni sa kakvom dozvolom koju bi on dao i da će on da provede istragu. Ja sam imao utisak da je on, da je njemu sve to skupa vrlo nezgodno, da je bio uznemiren i rekao sam mu da ću osuditi taj napad na televiziji na BBC.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta ste vi i uradili?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on rekao odakle je stiglo naređenje za taj napad?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi kasnije ustanovili odakle je stiglo naređenje?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ali budući da je Radovan Karadžić priznao da je do toga došlo, da je uputstvo za to na neki način izdato sa Pala, jer ipak reč je o dometu minobacačkog naoružanja. Naravno, to nije bio prvi put da se nešto tako dogodilo. To se dogodilo još puno puta.

SUDIJA KVN: Pukovniče Dojl, da li vi mislite da je doktor Karadžić u to vreme mogao da spreči jedan takav napad?

SVEDOK DOJL: Časni Sude, ja sam u to vreme shvatao da je on neosporni vođa Srba, da je on vrlo često bio na Palama, da je radio dosta sa Pala i ja sam smatrao da je on imao priličnog uticaja na ono šta se događalo.

SUDIJA KVN: Kako bi to moglo da se spreči?

SVEDOK DOJL: Pa on je mogao da uputi svoje vojne komadante da se pobrinu da se tako nešto ne dogodi ili paravojsku na Palama da se pobrine da se tako nešto ne dogodi.

SUDIJA KVN: Znači vi mislite da je on imao direktan uticaj nad paravojskom na Palama?

SVEDOK DOJL: Da, to je moje mišljenje.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda bi bilo od koristi da se i ovo kaže. Na osnovu kog iskustva ili na osnovu kog materijala ste vi stvorili utisak da je Karadžić mogao da ima pod kontrolom vojsku ili paravojsku?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa otprilike u to vreme kad smo održavali razgovore u hotelu "Bosna" sa Srbima, oni su dolazili pod zaštitom oklopnih vozila koje im je stavila na raspolaganje JNA. Jednom prilikom smo imali sastanak sa Radovanom Karadžićem i generalom Aksentijevićem i obojica su došla zajedno u oklopnom vozilu. Prema tome, ja sam na osnovu toga stekao utisak da su oni imali dosta toga pod kontrolom i da su imali veliki uticaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I sada, da bismo se zadržali na ovom pitanju, možete li da nam kažete da li imate neke dokaze bilo koje vrste ili bilo koji materijal koji ukazuje na to da su vojne, oružane snage, bilo redovne bilo paravojne snage delovale bez političke kontrole ili bez političkog nadzora?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja bih morao da kažem da se JNA, po mom mišljenju, iako je imala veliki uticaj i veliko prisustvo, nije direktno mešala u sukob, ali su, u svakom slučaju, njihovi ljudi bili svuda. Dolazilo je do jednog postepenog pogoršanja situacije i to se povećavalo kako se nastavljalo, odnosno, kako je odmicala evakuacija iz Hrvatske.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 37, ne, oprostite, 36. Možete li da nam kažete nešto konkretno o sledećem. Da li je tim evropskih posmatrača, posmatrača Evropske zajednice bio poslat u Foču pošto je dobio neke izveštaje o etničkom čišćenju?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam se nalazio u štabu Posmatračke misije Evropske zajednice kada je doneta odluka da se pokuša da se pošalje tim u Foču zbog toga što je stigla informacija o etničkom čišćenju. To je fraza koja je počela sve češće da se koristi u to vreme i ja sam pretpostavio da je Posmatračka misija dobila neki izveštaj o nekim događajima u Foči. Ja nisam bio umešan u to, osim toga što sam bio svestan da se to događa i nisam imao nikakvih ovlašćenja u tom pogledu, ali ukratko, posle toga, posle kad smo poslali tim u Foču, oni su se ubrzo vratili iz Foče i ja sam razgovarao sa jednim od pripadnika tog tima koji je bio italijanski oficir. On

me je obavestio da je njih zaustavila JNA i zatim mi je rekao da im je JNA rekla da oni ne mogu da im garantuju bezbednost ukoliko odu u Foču i da su na osnovu toga oni odlučili da im ne dozvole da nastave put dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi pokrenuli ovo pitanje sa Nikolom Koljevićem?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jesam, Nikola Koljević je bio pun razumevanja i to je čovek koji je mogao puno da priča. Prema tome, on je rekao da će on moći da omogući Posmatračkoj misiji da odu u Foču i čak je ponudio da i on sam ode u Foču. Ali on to nije uradio niti je neki tim naše Misije otišao u Foču.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo objašnjenje koje je dato za to što im se nije dozvolilo da priđu tom regionu gde se odvijalo etničko čišćenje i da tamo ne može da se ide zbog bezbednosti, da li je to objašnjenje češće davano ili više nego jednom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tada je počelo sve češće da se daje to objašnjenje. Ja sam dobio iz Banja Luke izveštaj od jednog od mojih timova da im se drastično ograničila sloboda kretanja. Mi smo imali dva ključna principa za našu Posmatračku misiju u Bosni, a to je da našim posmatračima... Da vlasti u Bosni moraju da im obezbede slobodu kretanja, a takođe da im garantuju bezbednost, zato što je naša misija bila potpuno nenaoružana i stoga oni nisu predstavljali pretnju nikome. Da bi bili u stanju da prate situaciju i događaje, kako vojne, tako i političke, oni su morali da imaju slobodu pristupa. Ja sam, svakako, bio upoznat sa tim da se to sve više onemogućava našim ljudima i da naši ljudi sve češće ne mogu da priđu nekim regionima. Otprilike u to isto vreme je počelo da se spominje sve više etničko čišćenje i sve je više bilo izbeglica i postalo je veoma teško za naše pripadnike da idu bilo kuda. Jedan od tih primera je i ovaj sa Fočom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je 21. aprila došlo do jedne oštre borbe u području oko hotela "Bosna" gde ste se vi nalazili i da li ste vi mogli da procenite ko je pucao, odnosno da li su Bošnjaci pucali na okolna područja i da li su Srbi uzvraćali vatru?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. Ja sam živio u hotelu "Bosna" na Ilidži i to je uglavnom bio kraj naseljen Srbima. Prva prilika kad sam primetio bilo kakvu borbu u samom gradu je bila upravo tu, oko mog hotela u 5.00. Kako stoji ovde kod mene u beleškama to je bilo 22. aprila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako možemo samo da skratimo, jer nam je vreme ograničeno.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Znam da je došlo do borbi i videli smo kako srpske paravojne snage uzvraćaju vatru, ali takođe se dosta i pucalo na njih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko je ljudi poginulo tom prilikom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Rečeno nam je da je poginulo 13 ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 38. Da li je lord Karington zajedno sa ambasadorom Kutiljerom i savetnikom ministara Evropske unije doktorom Pinjerom (Joao de Deus Pinheiro) stigao na sarajevski aerodrom da bi razgovarao o prekidu vatre? Da li je to bilo 12. aprila kada je potvrđen prekid vatre?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je došlo do sastanka između te delegacije i UNPROFOR-ovih generala Mekenzija (Lewis MacKenzie) i generala Moriona i generala Kukanjca?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zajedno sa predstavnicima gospodina Izetbegovića, Karadžića, Koljevića i Borasa iz HDZ-a?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je delegirano da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Očigledno da prevodilac ne može da stigne, prevodilac samo čita transkript sa zakašnjenjem. Pošto i svedok i gospodin Najs govore isti jezik trebalo bi da im skrenete pažnju da prave male pauze.

SUDIJA MEJ: Hvala vam na predlogu. Izvolite dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodin Karadžić, da li je on bio prvi koji je potpisao taj sporazum o prekidu vatre i da li je Izetbegović prvobitno odbio da se vrati na aerodrom, pa ste ga vi onda ubedili?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je došlo do prekida u borbama kada su pregovarači bili u gradu tog dana?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, nije bilo pucnjave u gradu tog dana sve dok delegacija nije otišla.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I šta se desilo u 21.00?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U 21.00 je došlo do oružane vatre i mi smo nastavili sa našim pokušajima da nagovorimo vođe stranaka da potpišu sporazum o prekidu vatre.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 27. aprila ste dobili telefonski poziv od gospođe Banjac da vi treba da učinite nešto da se njen muž Jasenko Banjac koga je bila otela srpska policija pusti na slobodu, pošto je ona shvatila da su ga priveli radi ispitivanja na Vracama, je li to tačno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste mogli nešto da urade po tom pitanju, da li su ljudi na Palama mogli da imaju nešto u vezi sa tim?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam bio na Palama malo kasnije i ja sam pokrenuo ovo pitanje i tražio sam da se ovaj čovek pusti. Rečeno mi je da će verovatno da ga puste, na osnovu čega sam ja stekao utisak da su oni bili svesni da je on bio priveden.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste predsedavali nekim sastancima na lokalnom nivou koje su održavale sve tri strane svakodnevno, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je. To je proisteklo iz jedne mirovne konferencije koja je održana u Londonu i ta mirovna konferencija, na toj konferenciji je bilo predloženo da ja budem predsedavajući prilikom razgovora sve tri strane i to je nešto sa čim su se složila rukovodstva sve tri strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo da vidimo kakav je bio sastav ovog zasedanja pod tabulatorom 9 priloga 7. Tu stoji sastav ljudi koji su prisustvovali, ali ja mislim da se nisu tako često održavali ti sastanci.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je, bilo je teško da se svi koji su trebali da dođu pojave na sastanku, uzimajući u obzir da su se stalno vodile borbe u gradu, ali sastali smo se samo nekoliko puta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, sad idemo dalje. 28. aprila vi ste imali kontakte pokušavajući da navedete predsednika Izetbegovića da dođe u Lisabon (Lisbon) na mirovne pregovore (The Lisbon Conference). Vi ste sa teškoćama uspeli da ga nagovorite da dođe do aerodroma, a onda vam je rečeno da postoji neki problem sa vazдушnim prostorom.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, kada smo doveli predsednika na aerodrom, ja sam hteo da ga dovedem na aerodrom što je moguće pre, išli smo tamo pod zaštitom obezbeđenja Ujedinjenih nacija (United Nations). Kad smo stigli na aerodrom, rečeno nam je da avion koji je trebalo da ga vodi u Lisabon još nije sleteo. Ja sam se raspitao kod rukovodstva aerodroma i rečeno mi je da je kontrola leta iz Beograda kontrolisala vazdušni prostor nad Bosnom i da su oni morali da dobiju dopuštenje iz Beograda da avion sleti, a Beograd nije hteo da da dozvolu za sletanje tog aviona. Prema tome, nismo imali nikakvu drugu alternativu nego da ga tamo ostavimo pod pratnjom UN-a, odnosno da ga vratimo u grad.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači on je otišao sledećeg jutra?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, mi smo sledećeg jutra uspeli da ga stavimo na avion u 10.00.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pod tabulatorom 10 se nalazi naš sledeći dokument, 28. aprila ja mislim da ste se sastali sa gradonačelnikom Sarajeva gospodinom Kreševljakovićem da biste razgovarali o pristupu skladištima sa prehrambenim namirnicama u predgrađu grada?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidimo na osnovu pisma šta je proisteklo na tom sastanku.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam dobio kopiju tog pisma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Objasnite nam, molim vas, o čemu se radi.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Koliko sam ja shvatio, to pismo je bilo upućeno Žaku Deloru (Jack Delor), predsedavajućem Evropske zajednice i stajalo je da kopije treba da se dostave gospodinu Kutiljeru, gospodinu Soaresu (Mario Soares) koji je bio učesnik mirovne konferencije i meni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da sada pogledamo detalje ovog pisma. Vidimo pri dnu prve strane da ovde gradonačelnik opisuje kako se otimaju, kidnapuju stanovnici, nevini civili, deca, kako se ljudi ucenjuju, kako im se upućuju pretnje i tako dalje, ima ukupno šest redova njegovih opisa. Kao što sam rekao, ovo pismo naravno svi možemo da pročitamo u naše slobodno vreme, ali kažite nam da li ono ispravno opisuje situaciju ili ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mislim da se u ovom pismu preteruje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, mislite da se preteruje, ali da tu postoji neka činjenična osnova?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 45. Tu stoji da ste 30. aprila imali sastanak sa Rusmirom Mahmutomčehajićem, vršiocem dužnosti premijera?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, sastali smo se tog dana u njegovoj kancelariji, on je tog dana bio vršilac dužnosti premijera.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I on vam je nešto dao toga dana?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, on mi je dao prepis telefonskog razgovora, transkript i rekao je da je to bio telefonski razgovor između Nikole Koljevića koji se nalazio u Lisabonu radi mirovnih pregovora i gospodina Karišika za koga sam smatrao da je bio sa Pala. Ja nisam upoznat sa gospodinom, tako da ne mogu da vam potvrdim. Transkript se ticao toga da se tražilo od ljudi na Palama da mi pokažu, odnosno da mi demonstriraju da se artiljerijske pozicije pomeraju, udaljavaju od grada zato što su se o ovome vodili pregovori u Lisabonu, kontinuirano. Doktor Koljević je rekao da ukoliko ja kao predstavnik lorda Karingtona ne budem video dokaze toga, da će se onda prekinuti mirovni pregovori u Lisabonu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vama su, dakle, dostavili pisani transkript u to vreme i vi niste mogli da proverite da li je to tačno odražavalo telefonski razgovor ili ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Juče ste mogli da čujete sam razgovor.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste mogli da prepoznate glasove?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, prepoznao sam glas doktora Nikole Koljevića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I stoga, transkript tog razgovora koji je vama dostavljen i koji se nalazi pod tabulatorom 11 je nešto šta sada možete da potvrdite kao verodostojan prepis tog razgovora?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada pogledajmo tabulator 11, tu se nalazi karta, ja znam da ovu kartu niste videli otkako ste došli ovamo u Hag (The Hague), ali kažite nam da li biste mogli da pokažete sudijama dve lokacije koje ste spomenuli?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jedna je Zlatište, a druga je Vraca, to je veoma blizu gradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko su one udaljene od grada?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa ja mislim da ova prva nije udaljena više od kilometar i po od grada, a druga, to su Vrace, Vrace se nalazi na samom rubu grada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ova dva mesta se spominju u transkriptu. Takođe se spominje Nikola Koljević, kao "N" i Mlađo Karašik kao "M" i ovde se kaže: "Ne možemo da dođemo do Pala. Šta su uradili? Šta se to desilo juče, kakva je to akcija bila juče. Konferencija je zaustavljena zbog pucnjave, ne vidim ništa sa Zlatišta", to je ovo prvo mesto koje ste spominjali zar ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja neću sad sve ovo da čitam, ali vidimo da se spominje opet neki artiljerijski položaj, to je negde pri sredini strane: "Iz Huma, sa Zlatišta, iz pravca Širokače". Vi niste mogli to da pronađete, zar ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo malo niže dole, vidimo da se i vi spominjete i Koljević kaže: "Slušajte, to treba da rešite danas, mi smo se složili sa Dojлом da dođu posmatrači na mesto gde se nalazi naša artiljerija. Neka se artiljerija povuče, ne možemo da počnemo konferenciju dok oni to ne urade. Oni nas ovde sa tim pritiskaju i ne treba da izgleda kao da ćemo mi da ih napadamo. Treba im izbiti taj argument iz ruku, oni ovde samo govore o artiljeriji". Onda se kaže da može da se dozvoli mobilizacija i "Moramo da ih priteramo u ćošak ovde. Dojl će da vam se obrati i vi ćete da mu pokažete ove artiljerijske tačke". Onda ide pitanje: "Njihove?" i onda kaže: "Ne njihove, naše, tako stoji ovde na papiru, demobilizacija ne može da počne dok se ta pretnja artiljerijom ne ukloni od grada. Oni očekuju da će da počne granatiranje grada, ne sme više da padne ni jedna granata na grad. Mi ne možemo da dokažemo da to dolazi sa Huma, mi samo možemo da ih odvedemo tamo i kažemo im: Ovo je naša artiljerija, naše oružje. Hoću da to uradiš, otprati ih tamo i pusti ih da odu do nekih naših artiljerijskih položaja. Naših? Da, naših ..."

prevodioci: Molimo gospodina Najsa da malo uspori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, usporiću. "Vi znate da se naša artiljerija nalazi na Vracama", mislim da su Vrace to drugo mesto koje ste pomenuli, ono koje je bliže gradu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja mislim da ovo može da se vidi na ovoj crno belo karti. Tog istog dana, 30. aprila da li ste išli na Pale da biste se sastali sa gospođom Plavšić i da bi ste videli te artiljerijske pozicije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam pokušao da idem na Pale prethodnog dana, 30. aprila, ali nismo uspeli da stignemo daleko tim putem zato što je on bio potpuno zakrčen tenkovima koji su se uputili na Pale. Gospođa Plavšić se složila da se vratimo nazad dole i da pokušamo da idemo sledećeg dana, a to smo i uradili 1. maja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I tada ste razgovarali sa njom, jer vi ste nju pokupili ispred njenog stana?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta vam je ona rekla o teritorijama i procentima i tako dalje?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tokom razgovora sa njom, ona mi je rekla da ukoliko dođe do podele teritorija u Bosni, da ta podela treba da tačno odražava nacionalne grupacije. Takođe je rekla da Srbi imaju pravo na 70 posto teritorije ili čak 75 posto iako oni, nacionalno gledano, imaju manji procenat, činjenica da su oni izgubili dosta teritorija tokom rata i da su oni živeli uglavnom u ruralnim delovima navodi na to da su oni imali veći procenat teritorije nego ostale grupacije. Ona je takođe, onako usput, spomenula da ako bude potrebno da se žrtvuju životi tri miliona ljudi da bi se ovo rešilo, da možda ipak to treba da se uradi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema tome, objašnjenje zbog čega oni imaju pravo na veći procenat teritorije je bilo to što su drugi živeli u gradovima, urbanim sredinama?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako sam ja shvatio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ona konkretno navela neku nacionalnu grupu koja je činila manjinu gradskih žitelja?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ona nije spominjala Muslimane kao urbane žitelje, niti kao poslovne ljude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja mislim da su vaše kolege spominjale to da su pokušali da provere artiljerijske pozicije, mislim da je bio vaš rođendan ili ste to vi proračunali da je to moglo tada da se desi?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam naveo gospođi Plavšić da kada sam išao na Pale da sam morao da budem obazriv da se to ne iskoristi kao neka vrsta mog priznanja onoga šta je postala Republika Srpska. Prema tome, ja sam rekao da ću da idem na Pale da se sastanem sa rukovodstvom, ali nisam hteo nikakav publicitet. Ona je znala da je tog dana bio moj rođendan. Prema tome, kad sam ja poslao svog zamenika da proveri pozicije, mi smo diskutovali sa nekim od pripadnika rukovodstva na toj lokaciji i na kraju toga, posle večere oni su doneli rođendansku tortu u sobu i odjedanput se pojavila video kamera i počeli su sve to da snimaju. Ja sam shvatio da su oni mene iskoristili i da će to sve da se pojavi na beogradskoj televiziji sledećeg dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste se sastali sa vašim zamenikom koji je pokušao da proverii ove činjenice o artiljerijskim pozicijama i on se vama nije obratio u prisustvu zvaničnika Republike Srpske, ali je sa vama razgovarao u kolima na putu nazad. Šta vam je rekao?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: On me obavestio da nije bilo nikakvih indikacija da je došlo do povlačenja artiljerije i čim sam dobio tu informaciju, ja sam kontaktirao Lisabon i njima preneo taj izveštaj, i koliko ja znam, došlo je do prekida u pregovorima.

SUDIJA MEJ: Sada je vreme da napravimo pauzu. Pukovniče Dojl, tokom ove pauze i bilo kojih eventualno drugih pauza, moram da vas upozorim kao i sve druge svedoke da o vašem svedočenju ni sa kim ne razgovarate tokom pauze, a to uključuje i pripadnike Tužilaštva.

SVEDOK DOJL: U redu, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na paragraf 50, to je nešto šta nije u ovom rezimeu, da pređemo na 2. maj. 2. maja, pukovniče, Izetbegović se vratio i posle nečega šta vam je on rekao, vi ga niste očekivali, on je bio uhapšen u okolnostima koje su jako poznate i posle je pušten?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je to šta vam je rečeno, zbog čega ga vi niste čekali?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kad sam ga vodio na aerodrom to je bilo u pratnji obezbeđenja Ujedinjenih nacija i koliko sam ja razumeo kada se predsednik vrati, ja ću da obavestim Predsedništvo, ja ću da organizujem da ga prati obezbeđenje Ujedinjenih nacija. Tog dana bilo je puno borbi u gradu. Ja sam dobio telefonski poziv iz Predsedništva, kako sam ja mislio, i rečeno mi je da zbog borbi u gradu predsednik neće tog dana da se vrati. Zato sam zvao Ujedinjene nacije i rekao da otkazu pratnju. Kasnije sam shvati da taj telefonski poziv nije bio iz Predsedništva. Zvao me je neki drugi

izvor koji je hteo da obezbedi da pratnja ne stigne na aerodrom i kasnije sam saznao da se predsednik vratio u Sarajevo i da je uhapšen, tačnije privela ga je JNA.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa svojom ćerkom, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Sa svojom ćerkom i sa još jednim članom Predsedništva čijeg se imena ne sećam, i sa jednim oficirima obezbeđenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I njegovo puštanje bilo je uslovljeno povlačenjem iz kasarni, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. I pregovori o njegovom puštanju bili su usredsređeni takođe na to da se taj kordon koji se nalazio oko vojnog štaba gde je bio general Kukanjac, ukine, a general Kukanjac je pri tome bio tamo zarobljen. Tako da je dogovor bio da se on pusti i da se kordon skloni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 50. 5. maja vi ste učestvovali u pregovorima o prekidu vatre u kojima su učestvovali i Fikret Abdić, Petar Kljujić i general Aksentijević sa srpske strane. Da li je bilo i bosanskih Srba?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Bosanski Srbi nisu došli na te pregovore zbog toga što uglavnom nisu smatrali da je bezbedno da se ide u taj deo grada gde je bila zgrada PTT-a u kojoj je bio štab UNPROFOR-a. I zbog toga smo mi nastavili pregovore između tih učesnika koje ste spomenuli, Fikreta Abdića, Stjepana Kljujca i generala Aksentijevića koji je predstavljao JNA.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tabulatoru 17, vidimo koji su bili plodovi tih pregovora. Pošto je prekid vatre zaista uspostavljen tog dana, zar ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jeste, ali je takođe i prekršen vrlo brzo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Međutim, u tabulatoru 17 ipak imamo ...

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Mi zaista jesmo dobili saglasnost svih strana i to je potpisano.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je 10. maja, ili bolje da vas pitam kakav je bio vaš utisak, šta je JNA želela da uradi?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam se uverio u toj fazi da JNA želi da se povuče iz Bosne sa ukupnim svojim trupama i to mišljenje je utvrđeno kada sam posetio Beograd i razgovarao sa dva viša oficira JNA koji su izrazili želju

da razgovaraju sa mnom. Tako da moj utisak jeste bio da JNA želi da se povuče iz Bosne i to na dostojanstven način, hteo bih da dodam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazim na 10. maj. Još jedan dogovor je postignut o ukidanju blokade kasarni JNA u gradu, bar pokušaj dogovora je bio tog dana, to smo videli u jednom ranijem dokaznom predmetu 504, tabulator 18, imamo jednu kopiju za svedoka. Tu se radilo o ostavljanju oružja, teškog naoružanja.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je želeo da se naoružanje ostavi u kasarnama?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Moj utisak bio je da ako se to teško naoružanje ostavi, njega bi preuzeli nesrbi, jer u toj fazi... Sećam se jednog razgovora između potpredsednika i mene koji je rekao da želi da dobije naoružanje za odbranu grada, tako da sam shvatio da ukoliko JNA ostavi svoje naoružanje, neke druge strane će ga preuzeti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu smo završili sa 10. majem. Ne treba više da gledamo taj dokument. Da li su vas 12. maja evakuisali helikopterom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jesu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zbog čega?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Doneta je odluka da se Posmatračka misija povuče iz Bosne. Ranije tog jutra, tačnije prethodne noći, mene je informisao moj naslednik na položaju šefa Posmatračke misije da ću ja da budem izvučen iz grada. Ne znam ko je organizovao da me izvedu odatle, ali mi je rečeno da će JNA da me odvede u Beograd. Rekli su mi da treba da se nađem kod zgrade PTT-a u 5.30, to je bilo 12. maja ujutro. Odveden sam u vojnu kasarnu u Lukavici i JNA me je helikopterom odvela iz Lukavice u Beograd u pratnji generala Aksentijevića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kojim ste putem išli?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kad smo krenuli iz Lukavice, general Aksentijević me je obavestio da će helikopter prvo da se spusti na Palama, jer treba da se preuzme jedan vojnik koji je umirao od rana i da se odvede u Beograd.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretresno veće zna da Pale mogu da se vide na strani 33 atlasa na istoku od Sarajeva. Na putu za Pale šta ste primetili od artiljerije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Na putu za Pale znam da sam video veliki broj artiljerijskog oruđa, minobacača koji su bili razmešteni na planinskom lancu iznad Sarajeva, jer je naša letelica letela relativno nisko. Nisam ništa komentarisao generalu Aksentijeviću kad sam to video.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakvo je vaše tumačenje činjenice da je pilot helikoptera bio dovoljno uveren da može da leti dovoljno nisko iznad te artiljerije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam bio siguran da su to bili srpski artiljerijski položaji, jer imaće helikopter ne bi leteo tako nisko. Da je ta artiljerija bila muslimanska ili hrvatska, siguran sam da bi oni pokušali da skinu taj helikopter.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazimo na Beograd. Ali pre toga, u Beogradu se niste sretali sa vođama bosanskih Srba?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali kad ste pregledali svoje radne dokumente iz tog vremena, možete li da nam kažete da li je neko od vođa bosanskih Srba imao neke adrese u Beogradu gde su mogli da se nađu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Znam da u svom dnevniku, rokovniku imam brojeve za sve vođe stranaka i kad sam pregledao taj rokovnik, shvatio sam da sam dobio telefonske brojeve Radovana Karadžića i Nikole Koljevića, uključujući i njihove beogradske brojeve.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad ste stigli u Beograd, jedan od prvih vaših sastanaka bio je sa Vladislavom Jovanovićem, sa njim ste večerali, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, 12. maja kada sam povučen iz Bosne, neko je organizovao da ja večeram sa ministrom spoljnih poslova Vladislavom Jovanovićem. Pretpostavljam da je to uradio kabinet samog Jovanovića i ja sam sa njim večerao te noći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on komentarisao nešto o vođama bosanskih Srba?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jeste. Bio je vrlo uljudan u svojim komentarima prema meni, ali tokom te večeri pitao me je šta mislim uopšte o bosanskim Srbima. Ja sam mu dao svoje mišljenje, a on je odgovorio: „Znate šta, ima mnogo radikalnijih Srba od onih ljudi sa kojima ste vi imali priliku da saradujete.“ Ja sam ga pitao šta pod tim podrazumeva, a on je pomenuo ljude iz Banja Luke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 56 smo prošli. Paragraf 57. Da li ste 20. maja otišli u Lisabon pošto ste pozvani da prisustvujete mirovnim pregovorima i da li ste ostali tamo do propadanja tih pregovora 27. maja? U toku tog boravka, zbog nečega šta se desilo u Sarajevu, da li ste nešto postigli u vezi Sarajeva? Tabulator 18.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Bili smo u Lisabonu nekoliko dana i nismo puno napredovali sa predstavnicima stranaka. 27. maja pala je jedna minobacačka granata među ljude koji su stajali u redu za hleb i to se odmah čulo na vestima. Te noći Kutiljerova delegacija u kojoj sam bio i ja je bila kontaktirana, rečeno nam je da uključimo televizor, i videli smo rezultate ove eksplozije. Ubrzo posle toga Radovan Karadžić je izrazio jaku želju da razgovara sa nama, tako da smo sa njim razgovarali. Čim je ušao, on je rekao da bosanski Srbi nisu odgovorni za taj minobacački napad. Ambasador Kutiljero ga je pitao kako on zna da se taj napad ne može pripisati bosanskim Srbima, jer nije bilo moguće da se uspostavi kontakt sa Sarajevom iz Lisabona. Međutim, Radovan Karadžić je informisan na konferenciji da bez obzira da li su Srbi krivi za taj napad ili ne, krivica će verovatno da padne na njih, tako da je u njihovom interesu da učine neki pozitivan gest na konferenciji. Mi smo prethodno razgovarali, pre nego što je ušao Karadžić neko je predložio, možda sam čak to bio i ja, ali neko od nas je rekao da možda to treba da se iskoristi da se postigne dogovor u vezi aerodroma. Tako da posle dužeg vremena Karadžić se složio da će u određenim okolnostima biti spreman da Ujedinjenim nacijama prepusti kontrolu nad sarajevskim aerodromom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidimo u tabulatoru 18, da rukovodstvo najavljuje svoju spremnost da otvori aerodrom za humanitarne transporte i vidimo detalje tog dogovora. Takođe se izražava spremnost da se ukloni teško naoružanje iz kruga oko Sarajeva pod međunarodnom kontrolom, međunarodnim nadzorom i da se taj međunarodni nadzor prostire i na grad, da se obezbedi zaštita civilnog stanovništva. Paragraf 50. Vi ste se 2. juna vratili u Beograd i sreli ste se sa potpukovnikom Dimitrijevićem koji je bio u civilnom

odelu. Imali ste još jedan sastanak sa Jovanovićem za koji verujete da ga je organizovao Dimitrijević i kada ste napustili Jovanovića, videli ste nekoga u predvorju njegovog kabineta. Na kom je položaju tada bio Jovanović?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Što se mene tiče, Jovanović je bio ministar spoljnih poslova Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koga ste videli u predvorju njegovog kabineta?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Video sam čoveka za koga pretpostavljam da je čekao da uđe u kabinet, to je bio novoimenovani ministar entiteta koji je kasnije postao Republika Srpska, to je bio gospodin Buha, sa njim sam se ranije sretao na Palama. Znao sam da je on ministar srpske republike u Bosni. Primetio sam da sedi u predvorju. Klimnuli smo glavom jedan drugom, ali nismo razgovarali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je taj isti potpukovnik Dimitrijević 12. juna rekao da je optuženi spreman da se sastane sa vama?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jeste. Došao je kod mene i rekao je da Slobodan Milošević želi da se sretne sa mnom i ja sam pretpostavio da će to biti neki sastanak u kojem će da učestvuju mnogi ljudi. Međutim, on mi je rekao da gospodin Milošević želi da se sretne sa mnom u vreme koje je zgodno za mene i onda sam shvatio da to treba da bude privatni sastanak. Na kraju sam se zaista sastao sa gospodinom Miloševićem 16. juna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Povelili ste Vilijama Džeksona (William Jackson) iz britanske ambasade da vodi zapisnik?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 12, tu vidimo vaš izveštaj. Verovatno će biti bolje da ja ovo pročitam, bar veći deo. Pokušaću da to učinim odgovarajućom brzinom. Opisali ste kako ste razgovarali sa optuženim, prema vašim instrukcijama. U jednom dugačkom monologu Milošević je iznio argumente već poznatim rečima da su Srbi nepravedno optuživani za sve šta se dešava u Bosni i Hercegovini, tvrdio je da Beograd ima iste interese kad se radi o ponovnom otvaranju sarajevskog aerodroma i dovođenju grada pod međunarodnu kontrolu i neutralisanje artiljerije na planinama. Beograd je to u više navrata govorio u javnim saopštenjima. Takođe je vrlo oštrim rečima preporučio da se prihvati Karadžićeva ideja da Ujedinjene nacije imaju posmatračice koji će da budu pripojeni jedinicama bosanskih Srba da veri-

fikiju situaciju na terenu. Nema nikakvih redovnih ili neredovnih snaga iz Srbije na bosanskom terenu, tako je on rekao, Beograd ne može da zaustavi humanitarnu pomoć bosanskim Srbima, ali će preduzeti sve konkretne korake koje predloži lord Karington da se postigne mir na toj teritoriji. Složio se da je konferencija Evropske zajednice jedini forum za rešavanje krize, da je to rešavanje u interesu Beograda iako izgleda nije u interesu Muslimana. Setite se, pukovniče, da nije bilo nikakve političke diskusije o sankcijama ili o priznavanju, nije bilo predstavnika štampe i nije bilo publiciteta. Posle ovog rezimea, vi govorite o tim stvarima malo detaljnije. Ako pogledamo stranu 3, tražili ste podršku Beograda u održavanju prekida vatre, u ponovnom otvaranju aerodroma, u olakšavanju misije posmatrača Ujedinjenih nacija, u njihovim pokušajima da se neutrališe artiljerija i da se zaustavi izbacivanje nerspskog stanovništva iz okupiranih naselja. U paragrafu 4 vi naglašavate zabrinutost lorda Karingtona i njegovu želju da optuženi iskoristi svoj uticaj kod neregularnih snaga Srba u Bosni i Hercegovini i preko Mladića da se zaustavi granatiranje Sarajeva. Takođe naglašavate važnost i značaj povratka međunarodnih organizacija u grad što je pre moguće i ukazujete da postoji međunarodni konsenzus da se nastavi mirovna Konferencija pod okriljem Evropske zajednice i da to bude forum gde će se usvajati buduća ustavna rešenja. Pošto vas je pažljivo saslušao, optuženi je rekao da veruje da Beograd čini sve šta može da podrži mirovni proces. U svim komunikacijama sa bosanskim Srbima, Beograd urgira da se zaustavi krvoproliće. Sarajevo je ključno žarište i ukoliko može da se uspostavi mir u tom gradu, biće lakše da se postigne rešenja na drugim mestima. "Beograd", kako on kaže, "ima iste interese u ponovnom otvaranju aerodroma, uklanjanju artiljerije iz kruga oko grada i stavljanju grada pod kontrolu Ujedinjenih nacija. To je javno i mnogo puta rečeno. Sada je red na Ujedinjene nacije da preduzmu odgovarajuće mere". On je takođe izrazio interesovanje da sazna kada će da bude otvoren aerodrom i kada lord Karington namerava da dođe u Sarajevo. Prihvatio je predlog bosanskih Srba, tačnije njihovog lidera Karadžića, da pri svakoj jedinici bosanskih Srba bude jedan posmatrač Ujedinjenih nacija da verifikuje situaciju na terenu. Rekao je da je Beograd stalno prikazivan kao agresor, mada nema nijednog Srbina iz Srbije koji se borio na teritoriji Bosne i Hercegovine. Ukoliko bi bilo suprotno, to bi bila tajna koju bi bilo nemoguće sačuvati. Srpska policija zaista posmatra granicu i kontroliše granicu sa Bosnom i Hercegovinom, o tome postoje izveštaji MUP-a i tu se viđaju ljudi koji imaju oružje za koje nemaju dozvolu. On se lično trudio da obezbedi evakuaciju ljudi iz vojnih škola, iz kasarne "Maršal Tito" u Sarajevu,

čak i po cenu da se ostavi teško naoružanje. Takođe je osudio najoštrijim rečima granatiranje Sarajeva. Kako je on rekao, to je apsolutno beskorisno i zločinačko granatiranje i izvršioći treba da se kazne, i biće kažnjeni ukoliko ikad dođu u Srbiju. Onda je to uporedio sa aktivnostima Hrvata koji imaju redovnu vojsku u zapadnoj Hercegovini, šta mu je nedavno potvrdio jedan francuski izaslanik. I on je odbio vaš predlog, pukovniče, vašu sugestiju da su Srbi uglavnom imali koristi od toga što je JNA ostavila svoje naoružanje i municiju. On je rekao da su sve strane imale koristi od toga i svaka je dobila svoj deo. Rekao je da Beograd ne može da zaustavi obezbeđivanje humanitarne pomoći, žalio se takođe da se nigde ne pominje učestvovanje zapadnih posrednika u konvojima koji distribuiraju hranu i sanitetski materijal. Rekao je da nema alternative za mirovnu konferenciju koja treba da donese rešenje u Bosni i Hercegovini, nemoguće je da bude jedan pobednik u tom ratu. Nema nevinih, tako je on rekao. Bosna i Hercegovina je država tri jednaka naroda, i Beograd će poštovati svaki trostrani dogovor. Međunarodna zajednica učinila grešku što je priznala Bosnu i Hercegovinu, međutim Beograd čini sve da postigne mir, očigledan u interesima svih, međutim Muslimani ne pokazuju da su zainteresovani, već žele da se nastavi građanski rat. To je zapisao vaš kolega, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo jednu stvar da vas pitam o tome. Vi ste rekli da su Srbi uzeli najveći deo ostavljenog naoružanja. Na osnovu čega to mislite? I bez obzira na to što se optuženi tome suprotstavio.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U vreme kad sam ja bio šef Posmatračke misije u Bosni, predsednik Izetbegović je rekao da nije bilo obavezno da se ljudi odazovu na poziv za mobilizaciju, tako da su jedino bili mobilisani Srbi. Bilo je jasno da u svakoj od opština u kojima sam ja bio, Hrvati i Muslimani su veoma zabrinuti što se mobilisanim regrutima dozvoljava da zadrže oružje koje su dobili od JNA. Tačnije, Srbi zadržavaju oružje kod sebi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Vidimo ovde vašom rukom zapisanu belešku.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da. To sam ja napisao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako je to uočeno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kada je gospodin Džekson došao u moju hotelsku sobu sledećeg jutra sa tekstom zapisnika sa ovog sastanka sa

gospodinom Miloševićem, ja sam se setio da je gospodin Milošević meni priznao da je Sarajevo muslimanski grad i da ga Srbi bombarduju. I da to ne treba da čine zbog toga što je to zapravo muslimanski grad i Muslimani treba da imaju kontrolu nad njim. Tako da sam ja smatrao da je to dovoljno bitno da se uključi ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dolazimo do kraja vašeg svedočenja. Paragraf 62. Vi ste bili na vanrednoj sednici u Briselu (Brussels), na Konferenciji o bivšoj Jugoslaviji u avgustu 1992. godine koja je trajala dva dana i prekinuta je kada je bosansko-muslimanska delegacija otišla.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste 16. avgusta bili u Briselu još uvek kada je "Tajms" (The Times) objavio jednu fotografiju zatvorenika iza bodljikave žice u Omarskoj u vrlo iscrpljenom, izmoždenom stanju. Vi ste to pokazali Karadžiću za doručkom u istom hotelu.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedan od Karadžićevih savetnika, gospodin Kenedi (George Kennedy) je došao ka vama i i tražio je sastanak sa vama. Vi ste mu rekli da ne možete da se sastanete sa njim u službenom svojstvu, međutim ipak ste se sreli sa njim u lobiju hotela, zajedno sa Krajišnikom, Koljevićem i tom osobom po imenu Kenedi.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakvi su bili vaši utisci povodom svega toga?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pa mislim da je Karadžić bio prilično šokiran, iznenađen tim člankom i fotografijom na kojoj se vidio logor, a o logorima je bilo reči i u tom članku i ja sam osećao potrebu da mu spomenem činjenicu da su sada ti logori opšte poznati. Takođe sam mu rekao da smo mi već vrlo dobro upoznati sa praksom isterivanja ljudi iz njihovih domova, da su oni uglavnom nesrbi, da su neki od tih ljudi bili prisiljeni da plate izvesnu sumu novca da bi im se omogućilo da napuste svoje domove. Doktor Karadžić se složio sa mnom, rekao je da to nije legalno, da je to protivpravno i da tako nešto nije smelo da se dogodi. Ja sam njemu predložio da, kako bi stvari mogle da se izvedu na čistinu, da bi možda mogao da napiše jedno pismo "Tajmsu" i ukaže na tu činjenicu. Ja mislim da je on rekao da će to da učini,

međutim ja nisam siguran da je do toga zaista i došlo. Ja sam se vratio u Beograd idućeg dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste otišli u Zagreb 17. avgusta, a zatim u Sarajevo 20. avgusta. Tog dana došlo je do artiljerijskog napad na kasarnu "Maršal Tito" i neka vozila, uključujući i vozila Ujedinjenih nacija su oštećena u tom napadu.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 22. avgusta susreli ste se sa gospodom Plavšić i zatim ste otišli ponovo iz Sarajeva za Zagreb 24. avgusta. Odatle ste otišli u London na mirovnu konferenciju koja se održavala 26. i 27. avgusta i završili svoje dužnosti u vezi sa tim posle toga.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 19, molim vas. Molim da se dokument stavi na grafoskop, a imam i jedan primerak za svedoka. Pukovniče Dojl, za vreme vašeg boravka ovde pomogli ste nam da prslušamo neke presretnute telefonske razgovore.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svrha je bila da se vidi da li možete da identifikujete glasove koji se ovde pojavljuju. Prema ovoj tabeli, kao što se vidi iz ove tabele, u većini slučajeva vi ste mogli da identifikujete jedan glas, a zatim i u velikom broju slučajeva dva glasa, ljudi koje ste slušali.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS: Sud će da vidi brojeve, reference na desnoj strani, zatim opis telefonskog razgovora, navodni datum razgovora, zatim glas, odnosno glasove koje je svedok identifikovao, odnosno Karadžićev, Koljevićev i u jednom navratu Karadžićev i glas optuženog. Njegovo svedočenje u vezi sa tim, u vezi sa ovim presretnutim razgovorima o kojima je reč u dokumentu u tabulatoru 19, biće predmet jedne posebne obrade svih ovih telefonskih razgovora, odnosno presretnutih razgovora kasnije, ali ovo sada izvodimo samo u svrhu dokazivanja identifikacije glasova. Mislim da je to najefikasniji način postupanja, dakle da svedoci identifikuju glasove, a onda da izvodimo dokaze o svim presretnutim razgovorima zajedno.

SUDIJA MEJ: Dobro, onda će oni da budu označeni samo u svrhu identifikacije.

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Ja sada gledam ove dokazne predmete. Da li je potrebno da oni zaista postanu dokazni predmeti u sklopu ovog jednog seta dokumenata?

TUŽILAC NAJS: Pa ako nije sporan identitet, sve posle broja 19 može da se ukloni iz ovog seta dokumenata, jer nam je ovo samo u svrhu identifikacije. Dakle, tabulator 19. A biće i dodatnih dokaznih predmeta u vezi sa tim kasnije.

SUDIJA MEJ: Onda ćemo to tako i da uradimo. Mi ćemo za sada da ih ostavimo u ovom registratoru, a onda ćemo da revidiramo našu poziciju pošto ih zajedno obradite.

TUŽILAC NAJS: U redu, hvala. Sa ovim završavam svoje ispitivanje ovoga svedoka. A sada će vam, gospodine pukovniče, biti postavljena još neka pitanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nije mi jasno ovo poslednje, gospodine Mej (May): da li vi smatrate da ovaj svedok može da identifikuje ove presretnute razgovore i da utvrdi njihovu autentičnost?

SUDIJA MEJ: On ne može da dokaže autentičnost trake. Sve šta on može da učini jeste da je poslušao ove glasove i da može da ih identifikuje. Ako želite da postavite neka pitanja u vezi sa tim, to možete da učinite tokom unakrsnog ispitivanja. Izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Dojl, vi ste u Sarajevo došli 11. oktobra 1991. godine, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, vi ste čak i u stvarima gde niste bili neposredno prisutni kao posmatrač, šta vam je bila dužnost, bili dobro upoznati sa onim šta se dešavalo u Sarajevu, posebno na ovom skupštinskom zasedanju oko polovine oktobra i posle toga, o kome ste svedočili. Jesam li u pravu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, molim vas, da li je tačno da su srpski poslanici tog 15. oktobra postavili zahtev da se ovo pitanje usvajanja platforme Predsedništva Bosne i Hercegovine za ostvarivanje suvereniteta, tu su bili svi ti dokumenti, onda memorandum o suverenosti, pisma o namerama, dakle, da se sve to u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine iznese pred Savet za pitanja ostvarivanja ravnopravnosti naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine? To je bilo krupno pitanje i oni su tražili da se pre nego što se razmatra na skupštini, iznese na ovaj Savet za pitanja ostvarivanja ravnopravnosti naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine. Je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U to vreme meni nisu bile poznati detalji političke situacije u Sarajevu. Kao prvo, ja sam u to vreme bio samo posmatrač, meni je naime, rečeno u Sarajevu, da ću biti razmešten u Banja Luci. Prema tome, moje zanimanje se usmeravalo na Banja Luku u to prvo vreme i nisam bio upoznat sa politikom na državnom nivou u to vreme. Prema tome, ne mogu da vam kažem da li sam sa tim bio upoznat ili ne u vezi sa tim konkretnim pitanjem koje ste mi postavili, ali nekakvih većih saznanja znam da nisam imao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako sa tim niste upoznati, a o tome je bilo reči na skupštini na kojoj ste prisustvovali, je li tačno da je te noći, suprotno onome šta je objavio predsednik skupštine Momčilo Krajišnik, da se zasedanje prekida do narednog jutra, kada je trebalo da se nastavi? Potpredsednik skupštine Mariofil Ljubić izašao je i objavio jednočasovnu pauzu, a onda su muslimanski i hrvatski poslanici se vratili u salu i u odsustvu srpskih poslanika usvojili ove navedene akte, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne želim da dođe do zabune. Moram da kažem da, prema mojim sećanjima, to se dogodilo za vreme jedne skupštinske debate o tome da li da se održi referendum o nezavisnosti ili ne, ali prema mojim shvatanjima, nije bilo 15. oktobra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja govorim o ključnom događaju. Dakle, nije ni bitno da li ja imam tačno zapisan taj datum. Da li se sećate da je ta skupštinska debata trajala do 3.30, i da je onda Krajišnik u 3.30 rekao da se prekine zasedanje i nastavi sutra u 10.00?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne sećam se da sam rekao da je to rekao gospodin Krajišnik, naime da se to mora nastaviti idućeg jutra, ali jeste poznato mi je da je srpska delegacija otišla u tom trenutku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa u tom trenutku je predsedavajući, odnosno predsednik parlamenta rekao da se sednica prekida i da se nastavlja, to je bilo već u 3.30, ceo dan su radili, da se nastavlja sutra u 10.00, a ovi su ostali i doneli bez srpskih poslanika ovu odluku. Je li tako ili nije? To je bilo u stvari ...

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 24. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ponovo nisam siguran. Ja shvatam šta vi kažete. Ja jesam bio tamo u to vreme, ali i dalje ne mislim da je to bilo 24. oktobra. Ali tačno je da se toga sećam i sećam se takođe činjenice da je debata nastavljena pošto su se srpski predstavnici povukli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Dojl, možemo li jednu stvar da razjasnimo. Srpski predstavnici se nisu povukli, nego su kada je predsednik skupštine zaključio sednicu, jednostavno otišli, šta je bilo za očekivati da će i drugi da urade, jer je sednica trebalo da bude sutradan nastavljena. A nisu napustili sednicu. Predsednik skupštine je rekao u 3.30: "Sednica se prekida, nastavlja se sutra", ljudi su ustali i otišli. Je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Prema mojim shvatanjima, svakako kada je prekinuta skupština, Srbi su otišli. Međutim, morate da se setite da se ova debata odvija na srpsko-hrvatskom koji ja ne razumem. Ja jesam imao svog prevodioca sa sobom i kako sam ja shvatio, Hrvati i Muslimani su odlučili pošto su Srbi prekinuli, da će oni da nastave sa debatom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ovde imam u tabulatoru 5 vaš izveštaj, odnosno to šta ste poslali i na kraju piše: "Legalitet skupštine, odnosno to da se ona ponovo saziva nakon što ju je zatvorio predsednik skupštine, može se dovesti u pitanje, kao i ovlašćenje predsednika skupštine da zaključi sednicu bez većine na prvom mestu".

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja prihvatam ispravnost tog navoda, tog izveštaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači nesumnjivo da je predsednik skupštine zaključio sednicu? To i piše ovde u vašem izveštaju, taj fakt nije sporan.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda kad su Srbi otišli smatrajući da je sednica prekinuta i da će se nastaviti, onda su se muslimanski i hrvatski poslanici odlučili da bez njih nastave sednicu i donesu odluke. Da li ste vi u tome videli nešto šta se može tretirati kao legalno ili ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Negde vrlo kratko pošto je donešena ta odluka u Skupštini, ja sam zatražio sastanak sa sudstvom Bosne kako bi potvrdili šta se tiče bosanskih Srba da li je skupštinska debata bila ustavna ili ne, jer meni su rekli da se u toj zemlji sve radi sa konsenzusom. Ja sam, kako bih mogao da napravim ispravan izveštaj o legalitetu te debate, trebao još neke dodatne podatke. Prema tome, otišao sam na sastanak sa predstavnicima sudske vlasti i posle toga, takođe sam shvatio da je na tom sastanku bio i zamenik ministra odbrane i on me je pitao koja je svrha tog sastanka. Ja sam rekao da mi tražimo od sudstva da se izjasni po tom pitanju, da li je dakle skupštinska debata prihvatljiva ili ne. I on mi je rekao da ja to ne bih trebao da tražim. Kada je on otišao, ja sam drugim članovima, predstavnicima sudske vlasti, razgovarao sam sa jednom gospodom, čini mi se, rekao, odnosno suočio ih sa time da to ne može da se na taj način odluči, budući da se sudska vlast sastoji od Srba, Hrvata i Muslimana. Prema tome, nikako nisam mogao od njih da dobijem odluku, je li to ustavno ili ne, o čemu sam obavestio svoj štab.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo ste sad sami rekli da se vlast u Bosni i Hercegovini sastavlja od predstavnika sva tri naroda i da je pravilo bilo da se o pitanjima odlučuje konsenzusom predstavnika sva tri naroda. To ste vi i sami znali i sad ste upravo rekli. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, gospodine Miloševiću. Ono šta sam ja rekao prema srpskom rukovodstvu, Srbi su naime bili ti koji su mi rekli da je njihovo gledište da odluke moraju da se donose konsenzusom sve tri strane, to je bila interpretacija Srba i upravo zbog toga ja sam hteo da se sastanem sa predstavnicima sudske vlasti kako bih utvrdio da li je to ustavno ili ne.

Dakle, stajalište da odluke moraju da se donose konsenzusom sve tri strane je nešto o čemu su mene obavestili srpski rukovodioci, a ne Muslimani ili Hrvati. Prema tome, ja ne znam šta je tu bilo legalno, a šta nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi niste stručnjak za ustavna pitanja, pa ne želim da vas mučim dalje tim pitanjima. Da li vam je poznato da su nakon toga, upravo imajući u vidu da su muslimanski i hrvatski poslanici u skupštini, kršeći ustav i poslovnik, doneli akte koji su suprotni njihovim interesima, odnosno interesima srpske nacionalne zajednice u Bosni i Hercegovini, interesima srpskog naroda, koji je po ustavu jedan od tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine, znači imali u vidu da je skupština zloupotrebljena na njihovu štetu, onda su 24. oktobra 1991. godine formirali svoju skupštinu, Srbi, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Meni je poznato da je srpsko rukovodstvo, odnosno da je srpska stranka uspostavila svoju skupštinu. Da, to znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su onda oni organizovali plebiscit 9. i 10. novembra, na kome su se ogromnom većinom izjasnili za ostanak u Jugoslaviji?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to mi je poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li išta znate o tome da su pre svih tih događaja i 14. i 15. novembra, oktobra i 24. i 25. januara 1992. godine, muslimanski i hrvatski predstavnici u skupštini, sprečavali u stvari da se pitanja koja se tiču nacionalne ravnopravnosti stave pred ovaj Savet za pitanja ostvarivanja ravnopravnosti naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine, koji je postojao? Ako ne znate ništa o tome, samo kažite ne znam, pa idemo dalje.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ne znam ništa o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate da je u februaru 1991. godine, Stranka demokratske akcije napravila nacrt deklaracije o suverenitetu Bosne i Hercegovine, koji je podnet Skupštini Bosne i Hercegovine? I da je to izazvalo burne reakcije kod više partija, a pogotovo kod Srpske demokratske stranke? Da li se sećate toga?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, u februaru 1991. godine ja nisam bio u Jugoslaviji i to mi nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da se vratimo na zasedanje 24. i 25. januara 1992. godine, na kome ste vi prisustvovali. Da li je očigledno da je prisustvo srpskih poslanika, na čelu sa predsednikom Srpske demokratske stranke, Radovanom Karadžićem, na zasedanju skupštine 24. i 25. januara 1992. godine, pokazatelj volje srpske strane da se smanji napetost, da se nađe mirno i kompromisno rešenje, koje zadovoljava interese svih strana? Dakle, iako su prethodno ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, molim vas. Svedok ne može da odgovori na vaše duge govore. Pukovniče, možete li da nam nešto kažete u vezi onoga šta je do sada izneo optuženi?

SVEDOK DOJL: Ja sam upoznat sa tim da su se Srbi povukli iz svakodnevnog rada skupštine u Bosni. Takođe sam upoznat sa tim da su srpski poslanici su učestvovali u toj skupštinskoj raspravi koju je spomenuo gospodin Milošević, 24. i 25. januara 1992. godine, zato što sam ja bio prisutan u skupštini tada. Politički manevri u to vreme su nešto sa čim ja nisam upoznat. Ja nisam ekspert za ta pitanja. Ja sam vojno lice i kao takvo, moja uloga je bila da posmatram i da šaljem izveštaje, a ja nisam kvalifikovan da odgovaram na ova druga pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali nesporno je da su srpski poslanici, iako se to događalo znači daleko posle toga šta ste opisali kad su napustili, bili prisutni 24. i 25. januara i da su želeli da se nađe neko uljudno i za sve prihvatljivo rešenje. Je li u tom smislu bilo njihovo istupanje na toj skupštini kojoj ste vi prisustvovali?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja bih se složio sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije li potpuno jasno da je napravljen ustupak sa srpske strane u vezi sa njihovim ranijim stavovima da oni prihvate nezavisnu Bosnu i Hercegovinu i ustupak sa muslimanske strane da se izvrši određena regionalizacija, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja to ne bih nazvao ustupkom. Ja bih rekao da je to odluka od strane Srba da učestvuju u skupštinskoj raspravi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste prema vlastitim navodima bili u čestom kontaktu i tesno ste sarađivali sa ambasadorom Kutiljerom koji je u ime Evropske zajednice posredovao u ovim pregovorima tri strane,

dakle predstavnika Muslimana, Srba i Hrvata u Bosni i Hercegovini, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ali ja nisam učestvovao u tim raspravama u to vreme, zato što sam ja bio šef Posmatračke misije. Tek kad sam ja postao predstavnik, izaslanik lorda Karingtona, počeo sam da bivam uključen u te rasprave, ali tada 1992. godine ja nisam učestvovao ni u kakvim pregovorima uz ambasadora Kutiljera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. I ako niste učestvovali u pregovorima, ja sam vas čuo da ste jutros rekli da ste veoma pomno pratili to šta se događa, posmatrali i izveštavali. Dakle, bili informisani o tome šta se događa. Je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Uopšteno govoreći, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pretpostavljam da je i vama poznato ono šta je bilo poznato na prostoru čitave bivše Jugoslavije da je Kutiljero čuven o planu za rešavanje bosansko-hercegovačke krize koje su sve tri strane prihvatile u Sarajevu 18. marta 1992. godine, dakle pre izbivanja rata.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ponovo vam kažem da ja nisam upoznat sa tim. Ja znam da su podaci koje sam ja dobijao ukazivali na to da je pregovarački tim bio vrlo blizu toga da se postigne sporazum, a ja ne znam da li je u to vreme zaista i postignut sporazum ili ne, jer ja u tome nisam učestvovao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi se ne sećate da su sve tri strane prihvatile taj sporazum da bi zatim 25. marta Alija Izetbegović povukao svoj već stavljeni potpis sa tog plana?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ja lično nisam upoznat sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je bar poznato da je taj plan predviđao da Bosna i Hercegovina bude nezavisna, ali regionalno definisana u skladu sa interesima sva tri naroda? Tako su sve tri strane i potpisale taj sporazum. Da li vam je to poznato?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nisam upoznat sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je najvažniji događaj koji se desio, to prihvatanje i posle toga povlačenje Izetbegovićevog potpisa sa tog plana. Zar je moguće da ništa o tome ne znate, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja znam da je bilo puno pregovora u okviru konferencije o Jugoslaviji. Moja uloga u to vreme je bila da dajem savete pregovaračkom timu. Ja nisam direktno učestvovao ni u jednom od ovih pregovora. Generalno sam bio upoznat sa tim da su pregovori u toku, generalno sam takođe bio upoznat sa tim da je postignit neki sporazum ili se nadao da će da bude postignut negde oko 18. marta, ali nisam upoznat sa detaljima tog sporazuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste upoznati čak ni sa tim da su ga 18. marta sve tri strane prihvatile?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Lično ne, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se pisanja čak muslimanskog lista sredinom 1993. da je neprihvatanje Kutiljerovog plana (Cutileiro Plan) jedan od najkatastrofalnijih promašaja muslimanske politike? Oni su tada pisali: "Neprihvatanje Kutiljerovog plana na početku mirovnih pregovora kojeg su i Srbi prihvatili govori o kratkovidosti muslimanske politike". To je pisao njihov muslimanski list "Zmaj od Bosne".

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, nisam upoznat sa tim novinama, niti sa tim člankom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sećate li se bar prilično široko poznate izjave Izetbegovića na Skupštini Bosne i Hercegovine 27. februara 1991. godine kada je rekao, ja sam imao britanske novine iz kojih to citiram "mi bismo žrtvovali mir za suverenu Bosnu i Hercegovinu, ali nećemo žrtvovati suverenitet radi mira"? Da li se toga sećate? To je izazvalo veliko uznemirenje. I onda su upućena pisma Predsedništvu SFRJ, jer se radilo još o postojanju Jugoslavije ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Morate da date svedoku mogućnost da odgovori na to pitanje. Pukovniče, da li znate nešto o ovom članku, o ovim člancima?

SVEDOK DOJL: Ne, časni Sude. Ne znam ništa. Kao što sam rekao ranije, ja se nisam nalazio u Bosni 1991. godine u februaru i prema tome ne znam ništa o ovom pisanju.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, treba svedoku da iznesete pitanja o kojima on lično nešto zna. On ne zna ništa o ovim člancima. Vi ćete imati u dogledno vreme mogućnost da ovo iznesete i možete onda da iznesete i takve stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej. Pošto ništa ne zna svedok o Kutiljerovom planu, o tome šta se događalo, o najvažnijim događajima, da li se bar sećate da je, tada ste već bili tamo, 24. februara 1992. godine sarajevsko "Oslobođenje" dakle, list koji je bio pod kontrolom Vlade tadašnje Bosne i Hercegovine prenelo izjavu Žoze Kutiljera na početku pregovaračkog procesa kojim je rukovodio na Konferenciji u Lisabonu 21. i 22. februara 1992. godine da Srbi traže konfederalnu Bosnu, Muslimani unitarnu, a Hrvati federaciju? Sećate li se te izjave Kutiljera?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da Kutiljerov plan nije predviđao konfederalnu, već kantonizovanu državu? Mnogo čvršću od konfederacije, je li tako? To vam je poznato. Da li se sećate toga?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Oprostite, ne sećam se toga, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ne sećate se ni toga da su Srbi prihvatili Kutiljerov plan i da su sve tri strane prihvatile Kutiljerov plan, ni toga se ne sećate?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ne sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da idemo onda na neke stvari kojih bi se verovatno morali da sećate. U pasusima 6 i 7, na stani 11 ove svoje izjave koju sam ja dobio, naveli ste, ja citiram vas: "Dana 12. aprila general Morijon je organizovao sastanak sa svim strankama. Otišli smo na taj sastanak u 8.00. U zgradi komande UN-a, Kutiljero je imao sastanke sa predsednikom gospodinom Brkićem koji je predstavljao HDZ-e. General Kukanjac je došao u ime JNA i ambasador je i sa njim razgovarao. SDS se nije pojavio na sastanku kao što je i očekivano. Na tom sastanku nije ništa postignuto. Sa tog sastanka smo se vratili u hotel "Bosna" i sa doktorom Karadžićem nastavili razgovore o primirju. Postignut je sporazum u formulaciji primirja. Ova formulacija je korišćena kasnije tog meseca kad je sporazum konačno potpisan". Je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Formulacije koju ste postigli sa Karadžićem u hotelu "Bosna" je korišćena tokom meseca kada je sporazum potpisan. A onda u pasusima 4 i 5 na strani 12 kažete: „Dana 23. aprila lord Karington i ambasador Kutiljero u pratnji predsednika veća ministara EU stigli su na pregovore na sarajevski aerodrom. Potvrđen je tekst sporazuma o primirju od 12. aprila. Oni su imali sastanke sa generalom Makenzijem, generalom Morionom iz UNPROFOR-a i komandantom JNA generalom Kukanjcem. Gospodin Izetbegović je predstavljao SDA, doktor Karadžić i doktor Koljević SDS, a gospodin Boras HDZ. Kada je lord Karington otišao, zadužio me je da postignem da se sporazum potpiše. Postigao sam da ga doktor Karadžić prvi potpiše”. To vi kažete, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On ga je odmah potpisao, a onda govorite dalje u tekstu: "Predsednik je na početku", predsednik, to mislite na Izetbegovića, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Odbijao da se vrati, rekavši da mu je život ugrožen snajperima i na kraju smo ga nagovorili da se vrati na aerodrom i on je potpisao sporazum oko 20.00." Dakle, gospodine Dojl, da li iz ovih navoda, citiram, dakle, vašu izjavu, proističe da u uspostavljanju primirja niste imali probleme sa srpskom stranom, a da je problem bio upravo u Izetbegoviću koji je zatezao da se postigne to primirje, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mogu da potvrdim da Radovan Karadžić nije imao ništa protiv da potpiše sporazum o prekidu vatre. Sve što mogu da ponovim je da me je obavestio predsednik Izetbegović da je zabrinut za svoju bezbednost i da zato ne želi da se vrati na aerodrom. Kada sam ga ja uverio da će da dobij pratnju UN-a, onda je pristao da dođe na aerodrom i kad je stigao, onda je potpisao sporazum o prekidu vatre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, iz onoga šta ste vi govorili, Srbi su bili vojno nadmoćniji i u tom pogledu, pošto ste vojnik, pretpostavljam da cenite, imali su manje potrebe za tim, ali su želeli mir i potpisali odmah i to prvi, dakle prvi je Karadžić potpisao sporazum, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, Karadžić je prvi potpisao sporazum, ali zbog toga što je on bio jedini vođa stranke koji se još uvek nalazio na aerodromu. Zato što kad smo mi razgovarali sa raznim političkim vođama, poslednja

stranka sa kojom smo razgovarali je bila stranka doktora Karadžića i stoga se on još uvek nalazio na aerodromu. Moj zadatak od lorda Karingtona je bio da pokušam da nagovorim Hrvate i Muslimane da se vrate na aerodrom i da ga poptišu. Ali Karadžić se još uvek nalazio na aerodromu i stoga je prvi potpisao sporazum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Valjda ga nije prvi potpisao samo zato što je bio tu pri ruci, valjda ga je potpisao što je saglasan sa sporazumom, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, slažem se sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi u drugom pasusu na strani 13 vaše izjave navodite: "Dana 27. aprila pozvao me je ambasador Kutiljero i pitao da li mogu da ubedim gospodina Izetbegovića i gospodina Brkića da u ime SDA, odnosno HDZ, odu na mirovnu konferenciju u Lisabon. Gospodin Izetbegović se složio da ide u pratnji UN na aerodrom i organizovan je avion za njegovo putovanje. Gospodin Izetbegović je otputovao za Lisabon 29. aprila u 11.20. Gospodin Brkić koji se ranije složio da putuje u Lisabon, posle se predomislio". A dva pasusa kasnije navodite da je srpski predstavnik doktor Nikola Koljević bio u Lisabonu. Dakle, iz ovoga šta kažete, zvao vas Kutiljero i pitao vas da li možete da ubedite Izetbegovića i Brkića da dođu i tako dalje, Koljević bio u Lisabonu, da li se može zaključiti da je teškoća bila da se muslimanska i hrvatska strana privole da idu na pregovore u Lisabon? Zašto bi ih inače ubeđivali? Pa čak hrvatskog predstavnika i bezuspešno, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja bih se složio sa tim da je srpsko rukovodstvo već bilo tamo. Mislim da što se Predsedništva tiče, najveći problem je bilo kako fizički da se obezbedi da oni stignu do aerodroma i kako fizički da se obezbedi avion da ih preveze do Lisabona, ali da, Srbi su prvi stigli tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Dojl, u pasusima 2 i 3, na strani 15 naveli ste vezano za lisabonske pregovore, zato sam se ja i začudio da vi ne znate rezultat Kutiljerovog plana i tako dalje, opšte poznate, ali da se ne vraćamo na to, citiram vas: "Dana 20. maja odleteo sam za Lisabon gde sam pozvan da se pridružim mirovnim pregovorima. Ostao sam tamo dok pregovori nisu prekinuti 27. maja. Najznačajnije dostignuće ovih pregovora bilo je da je doktor Karadžić potpisao sporazum nagoveštavajući

nameru da preda sarajevski aerodrom Ujedinjenim nacijama. Dana 27. maja minobacačka granata ubila je veliki broj ljudi koji su bili u redu za hleb u Sarajevu. Kad je to objavljeno, Haris Silajdžić koji je bio šef delegacije bosanskih Muslimana izjavio je da oni neće nastaviti pregovore. U sobu u kojoj su vođeni pregovori odmah je došao doktor Karadžić, šef delegacije bosanskih Srba, i insistirao da Srbi nisu odgovorni za minobacački napad. Ambasador Kutiljero je odgovorio upitavši doktora Karadžića kako on zna da nisu odgovorni kada je on sve vreme u Lisabonu. Zahvaljujući tom minobacačkom napadu, ambasador Kutiljero je bio u stanju da iskoristi situaciju i postigne spremnost da se preda aerodrom. Doktor Karadžić je potpisao izjavu u tom smislu i ovaj dokument je faksiran u Ujedinjene nacije." To je vaš citat. Dakle, cilj je bio da se postigne mirovno rešenje koje podrazumeva saglasnost sve tri strane. Je li tako, gospodine Dojl? Cilj tog sastanka te tri strane bio je mirovno rešenje uz saglasnost sve tri strane, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, slažem se sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na sastanku je postignuto samo to da je Radovan Karadžić prihvatio da preda sarajevski aerodrom trupama UN-a, za šta je bila dovoljna samo saglasnost srpske strane. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Muslimanski predstavnik je napustio pregovore. To je bio drugi put da mirovno posredovanje ambasadora Kutiljera propadne zbog odustanka muslimanske strane. Je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ja se ne slažem sa tim. Ono šta moram da kažem je da je pregovorački tim bio uveren u to da kad je došlo do ovog napada u Sarajevu da strane u pregovorima neće više da sede za istim stolom. Tačno je da je gospodin Silajdžić rekao da Muslimani usled ovog napada ne mogu da ostanu tamo i dalje. Cilj pregovaračkog tima je da pokuša da nešto izvuče iz ovih pregovora. I tada je bilo odlučeno da je jedan od prioriteta u Sarajevu bio da se pokuša da se obezbedi prolaz za humanitarnu pomoć. A jedini način da se to sprovede je da se aerodrom stavi u ruke jednog nezavisnog tela. I tada je bilo predloženo da kao jedan indikator dobre volje, Radovan Karadžić treba da pristane na taj sporazum da se pod određenim okolnostima aerodrom preda u ruke Ujedinjenih nacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali da se vratimo, evo ja ću da vam sad dam da pogledate, pošto je to izvađeno na engleskom jeziku, članak "Indipendenta" (Independent) od 22. avgusta 1992. godine, piše avgust 22, 1992. godine, subota: "Muslimani ubijaju svoj sopstveni narod" (Muslims slaughter their own people). 720 reči. "Indipendent" iz Londona (London), piše Lionard Dojl (Leonard Doyle) iz Njujorka (New York). Preziva se isto kao i vi. I onda kaže, ja neću sve ovo da čitam, ali ću vam odmah dati na uvid da vam samo skrenem pažnju na par stvari, a možete da pročitate celo: "Zvaničnici Ujedinjenih nacija i viši oficiri zapadnih država, vojni oficiri smatraju da su neka od najgorih nedavnih ubistava u Sarajevu, uključujući i masakr bar 16 ljudi koji su čekali u redu za hleb, bili izvršeni od strane uglavnom muslimanskih branilaca tog grada, a ne Srba koji drže grad pod opsadom i da je to bilo urađeno u svrhu propagande da bi se postiglo sažaljenje celog sveta i došlo do vojne intervencije". Tekst je prilično dug i govori o koreografiji i tako dalje ...

SUDIJA MEJ: Neću da vam dozvolim da nastavite sa čitanjem toga. Pošto nam je svedok vojno lice, oficir, vi možete da ga pitate o tome da li on zna za taj članak i da li se on slaže sa onim šta je tamo izneto. Ja mislim da su ti navodi bili izneti i u nekim drugim izvorima, a vi možete to da ga pitate, a ne da čitate ceo dokument osim ukoliko on nije vezan za svedočenje ovog svedoka. Da li znate nešto o ovome, pukovniče Dojl?

SVEDOK DOJL: Ne, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Znači, niste nikad čuli za to. Prema tome, čuli ste sada šta optuženi ovde iznosi, a to je da viši oficiri zapadnih zemalja, a to može da se odnosi i na vas, odnosno uključuje i vas, smatraju da su neka od najžasnijih ubistava, uključujući i masakr ljudi koji su čekali u redu za hleb bila izvršena od strane muslimanskih branilaca. Vi ste dakle čuli ovu tvrdnju i treba da vam se pruži mogućnost da na nju odgovorite. Da li mislite da možete da nam nešto kažete o tome šta bi bilo od koristi?

SVEDOK DOJL: Časni Sude, sve šta ja mogu da kažem o tome je to da sam upoznat da je došlo do ovog slučaja, a ja nemam nikavih saznanja u pogledu toga ko ga je prouzrokovao.

SUDIJA MEJ: Da li ste vi ikada nekim reporterima spomenuli to da Muslimani sami ubijaju svoje ljude?

SVEDOK DOJL: Ne, časni Sude, nisam.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ukoliko želite da pozovete za svedoka gospodina Dojla ili oficire koji se spominju u tom članku, onda možete, ali ovaj svedok ne može više ništa da vam kaže o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li mogu još samo jednu rečenicu da pročitam iz ovoga, možda nešto o njoj zna gospodin Dojl, jer završava se tekst, kaže: "Tajni izveštaj komandantu snaga UN-a generalu Satiš Nambijaru (Satish Nambiar) iznosi zaključak da su bosanske snage koje su lojalne predsedniku Izetbegoviću možda detonirale bombu. Mi smatramo da je to bila izazvana detonacija. To je rekao zvaničnik Ujedinjenih nacija. Efekat dejstva do kog je došlo nije sličan, niti približan onome koga očekujemo od minobacačke granate koja padne na asfalt".

SUDIJA MEJ: Da vidimo šta može svedok o tome da nam kaže. Da li znate generala Nambijara?

SVEDOK DOJL: Da, znam, on je bio komandant snaga Ujedinjenih nacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte ovaj ...

SUDIJA MEJ: Ne, nema smisla, on o tome ne zna ništa, rekao vam je i ne može da vam pomogne. Ako želite da pozovete generala Nambijara za svedoka, kao što sam rekao možete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To naravno da nameravam da učinim, gospodine Mej, to se ne brinite. Ali sada da vas pitam, pošto ste vi govorili o tome i opisivali razgovor i citirao sam to šta je Karadžić rekao o ovome šta vi kažete, dakle pored toga što je tragedija koja se dogodila pogibijom tih ljudi u redu za hleb zaista užasna, ne čini li vam se da taj događaj kao povod za odustajanje od mirnog rešenja deluje apsurdno? Zar neko može da odustaje od mirnog rešenja zato što se desi bez obzira kako tragičan događaj? Pa upravo mir prekida sve te događaje. Zar vam to nije delovalo apsurdno?

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da vam da nikakav komentar u vezi sa tim. Ovde se sada, naime, tvrdi kako bismo to mogli da pratimo kao opravdanje da se odustane od plana Kutiljera. Da li je to sugestija?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne Kutiljera, nego uopšte od mirnog rešenja, jer Kutiljerov plan je već bio odbačen. Dobro, recite mi ...

SUDIJA MEJ: Dobro, pitaćemo svedoka u vezi sa tim. Gospodine pukovniče, jeste li ikada čuli da se tako nešto tvrdi, da li je to vama bilo poznato u to vreme?

SVEDOK DOJL: Ne, nije, meni to nikada niko nije rekao, moje profesionalno mišljenje je da to nije imalo sa tim nikakve veze.

SUDIJA MEJ: Sada je vreme za pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Dojl, da li vam je, pošto i sami ste rekli, ne znate ništa ni o Kutiljerovom planu ni o potpisivanju ni odustajanju ni od bilo čega, da li vam je bar poznato da je bilo postignuto kompromisno rešenje između srpske i muslimanske strane, odnosno Karadžića i Čengića 24. i 25. januara 1992. godine?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, to mi nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa i ovo vreme kad su bili aktuelni ovi pregovori koje je vodio ambasador Kutiljero, vi ste bili predstavnik lorda Karingtona, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja sam postao predstavnik lorda Karingtona tek 10. aprila 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, tada ste još uvek bili samo šef Posmatračke misije?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim vas da obratite pažnju. U trećem pasusu, na strani 9 vi govorite, a i u glavnom ispitivanju ste govorili o uspostavljanju barikada 2. marta 1992. godine u Sarajevu, a prethodno su objavljeni rezultati tog krnjeg referenduma, je li tako? Vi kažete u vezi sa tim, postavljanjem barikada 1992. godine, prethodnog dana došlo je do ubistva u kome je jedan Musliman ustrelio jednog Srbina na svadbi u centru grada. To je takođe bio jedan od razloga za povećanje napetosti unutar srpske zajednice. To je ono šta vi kažete. Vi se sećate, pretpostavljam, da je prilikom napada na tu svadbenu povorku ubijen Nikola Gardović, otac mladoženje, a jedan pravoslavni sveštenik ranjen, Gardovićev zet, Radenko Mitrović, sećate se toga?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne sećam se tačno ko je ubijen, znam da je najmanje jedan Srbin ubijen na toj svadbi, ali imena mi nisu poznata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A poznato vam je, bar pretpostavljam, da je nepodeljeno mišljenje da je taj ubijeni čovek, eto, kome ne znate ime, a zove se Nikola Gardović, koji je ubijen na vratima pravoslavne crkve u centru Sarajeva, zapravo prva žrtva rata u Bosni i Hercegovini? Je li vam to poznato?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Znam da je on jedna od prvih žrtava, jedan od prvih koji su ubijeni. E sad, da li se to može označiti početkom rata, da li je to rat, ne znam. To ostavljam otvorenim za tumačenje. Znam da je jedna osoba poginula, odnosno da je ubijena na toj svadbi, ali mislim da to nije imalo nikakve veze sa događajima u gradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi smatrate da to nije imalo veze sa događajima u gradu, sa upravo objavljenim rezultatima ovog krnjeg referenduma, koji je obavljen bez Srba. Jesam vas dobro shvatio?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mislim da ubistvo tog Srbina na svadbi je iskorišteno kako bi se opravdalo podizanje barikada u gradu, kao i rezultat referenduma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle Srbi su iskoristili što je jedan Srbin ubijen da podignu barikade, to hoćete da kažete?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to hoću da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je to ubistvo za Srbe imalo značaj neke poruke da uprkos njihovoj volji i Ustavu Jugoslavije i Bosne,

Muslimani su se izjasnili za nezavisnost i sada mogu i da ubijaju, počeli da ubijaju? Zar nije normalno da se u takvoj situaciji Srbi uznemire? Pa počeli su da ih ubijaju, odmah nakon referenduma. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mogu da prihvatim da je ubistvo tog Srbina možda moglo da predstavlja poruku, međutim, čini mi se neverovatnim da samo zato što je on ubijen treba čitav grad Sarajevo da se izloži barikadama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kao pripadniku misije Evropske zajednice u Jugoslaviji, pretpostavljam da vam je bilo poznato da je grupu Muslimana koja je napala svatove i izvršila ubistvo i ranjavanje predvodio Ramiz Delalić, zvani Ćelo. Jedan od starešina Patriotske lige, dakle partijske vojske Alije Izetbegovića, je li vam bar to poznato?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Nije mi poznato ko je ubio tog Srbina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste čuli za ovog Ramiza Delalića koji je bio jedan od okorelih kriminalaca iz vrha paravojnih snaga, neposredno povezanih sa Alijom Izetbegovićem i vrhom SDA? Jeste čuli bar za njegovo ime?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Lično nisam čuo za njega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto je gospodin Najs citirao jedan vaš dokument, to je "Specijalni izveštaj o BiH-u, 1. i 2. mart 1992. godine" (Special report on BNH, 1. and 2. March, 1992). Objavljeni su rezultati referenduma, to vam je u tabulatoru 6, u ovome šta sam ja dobio u ovom bajnderu, objavljeni rezultati referenduma, odmah nakon toga ubistvo Srbina, veliko uznemirenje Srba, dakle nesumnjivo da je sled događaja takav, objavljivanje rezultata referenduma i napad na Srbe, uključujući i ubistvo. I onda vi pišete u ovom svom izveštaju: "Zvanični zahtevi SDS-a su da sve aktivnosti koje se tiču međunarodnog priznanja da budu prekinute, zaustavljene". Dakle, da li je to jasno da su upravo te aktivnosti počele da izazivaju sukobe i ubijanja i da zato to Srbi traže? Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Moje tumačenje toga je sledeće, ono šta je Radovan Karadžić predvideo, šta mi je rekao da će se dogoditi ako se prizna suverenitet Bosne, se ostvarivalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, Radovan Karadžić je predvideo kada se bude objavio referendum da će Muslimani početi da ubijaju Srbe,

šta se dogodilo. Da nije možda Radovan Karadžić organizovao ubistvo ovog Gardovića u centru Sarajeva, prema vašim saznanjima, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ponavljam, ne znam ko je odgovoran za smrt tog Srbina u gradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali da pogledamo onda sledeće tačke šta traže, što traže predstavnici Srba: "Konferencija o Bosni i Hercegovini treba da bude nastavljena. Mediji trebaju da prestanu da izveštavaju na način kao da je BiH već priznata", ovde kažete: "Politička situacija: Ministarstvo unutrašnjih poslova ne deluje na način na koji bi trebalo, 24 sata, kako bi se ustanovio novi sastav", pa sledeće: "Ubice moraju da budu uhapšene do kraja današnjeg dana", i u zagradi "dva Muslimana i jedan Hrvat", zna se ko su: "Oni su poznati kriminalci" i tako dalje. Ovo se odnosi posle na televiziju za koju se kaže da vodi antisrpsku propagandu i da se radi tako da svaka strana ima svoje kanale, misli se i na Srbe i na Hrvate i na Muslimane. Je li tako, gospodine Dojl? To stoji u vašem izveštaju.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je jedna kopija zahteva koji su meni dati od kriznog štaba SDS-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ovde danas pre podne govorili kako vam je ministar informacija tražio da intervenišete kod ministra policije u vezi i sa njegovim nadležnostima koje se tiču medija na teritoriji Bosne i Hercegovine, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ministar informacija je hteo od mene da dobije podršku u tome da se Ministarstvo unutrašnjih poslova uveri da bi on, ministar informacija, trebalo da ima veću kontrolu nacionalnog vazdušnog prostora nego što ju je zapravo imao, oprostite veću kontrolu talasnih dužina nego što ju je imao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, recite mi, gospodine Dojl, kao iskusan čovek, predstavnik Evropske zajednice tu i potičete iz zemlje koja ima jedno demokratsko uređenje, da li je vama logično da nad televizijom ima kontrolu Ministarstvo policije ili Ministarstvo informacija?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Mislim da nije na meni da iznosim komentare o unutrašnjem radu zemlje kao što je Bosna. Činjenica je da se oni možda nisu poklapali sa načinom rada drugih zemalja Evropske zajednice, prema mom mišljenju, nema veze. U svakom slučaju, nije bilo na meni da se mešam u poslove između ta dva ministarstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da. Ali ja sam vas samo pitao, da li vam se čini da je logično da ministarstvo policije bude nadležno za televiziju, a ne Ministarstvo za informacije. Dobro ...

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da nam u vezi toga da odgovor. Ako ima uopšte nekog značaja u vezi sa tim, mi ćemo o tome da odlučimo. Nastavite, molim vas.

SVEDOK DOJL: Ja sam prethodno govorio ne o ministarstvu policije već o ministarstvu unutrašnjih poslova. To je bio izraz koji sam koristio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je jedno te isto. Onda govorite o tome... Danas ste govorili da ste otišli na pres konferenciju u vezi sa referendumom i da ste otišli u civilnom odelu, jer nije bilo prikladno da se pojavljujete u zvaničnoj ulozi, ali ste otišli, a to ste obrazložili kad ste jutros govorili, da vas je Karadžić pozvao da posmatrate srpski referendum, a da ste vi to odbili jer to nije bilo prikladno. A po čemu je bilo onda, ako je bilo neprikladno da posmatrate srpski referndum, što je bilo prikladno da prisustvujete ovoj konferenciji druge strane? Je li vam se to nije činilo takođe onda neprikladno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, zato što je referendum bio tražen, odnosno pomoć je bila zatražena od vlasti koje su organizirale referendum i Evropska unija je odlučila da pošalje svoje posmatrače na taj referendum. Prema tome, oni su smatrali da je prikladno da je budem onde prisutan. Međutim, ja sam hteo da zadržim svoju nepristrasnost i smatrao sam da bi činjenica da nosim uniformu mogla da bude iskorištena od strane Srba. Prema tome, ja sam odlučio i to je bila moja odluka da ne nosim uniformu

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Dojl, da li je nesumnjivo, pošto ste to rekli objašnjavajući, obrazlažući, odnosno, tu konstataciju svojim vojničkim iskustvom, da su barikade koje ste videli u Sarajevu bile postavljene na brzinu, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Moje je mišljenje da su sve te barikade u otprilike isto vreme podignute i vrlo delotvorno su presekle grad. Prema tome, moje mišljenje je da je to sve unapred planirano, iako možda nema za to dokaza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prvo ste rekli da, ja sam zapisao da ste rekli, "barikade postavljene na brzinu". Na osnovu vašeg vojničkog iskustva ste to zaključili. Dakle, posle tog događaja, ubistva, nasilja, barikade podignute na brzinu. Kako to povezujete sa konstatacijom da je to bilo planirano i ovo sve šta govorite dalje u vezi sa tim?

SUDIJA MEJ: Svedok je rekao da bi ta operacija bila efikasna, morala je da bude planirana unapred. Vi ste rekli da je planirana, odnosno izvršena na brzinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne, svedok je rekao da prema njegovom vojničkom iskustvu, jutros u glavnom ispitivanju, njegov je utisak bio da su barikade podignute na brzinu. To sigurno imate u transkriptu, gospodine Mej. Ja sam to zapisao ovde.

SUDIJA MEJ: Dajte da pogledam beleške. Ja se ne sećam da je on rekao da su barikade podignute na brzinu, ali možemo to da razjasnimo direktnim pitanjem svedoku. Gospodine pukovniče, dva pitanja koja su povezana, da li je izgledalo da su barikade podignute na brzinu i ako jesu, da li se to poklapa sa vašim mišljenjem da je sve to unapred planirano?

SVEDOK DOJL: Da, mislim da se poklapa. Kada sam koristio izraz "na brzinu", mislio sam da su barikade fizički brzo podignute za šta je trebao prethodni plan. I kada sam to rekao, mislio sam da nije trebalo puno vremena da se one podignu upravo zato što je postojao plan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Dojl. Odmah dalje zatim kažete: „Pucano iz zgrada na ljude na barikadama, iz okolnih zgrada“. Dobro, ko je to pucao na ljude na barikadama?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne znam, ali mislim da nije reč o Srbima, jer su Srbi bili na barikadama. Prema tome, moja je pretpostavka da se radilo ili o Hrvatima ili o Muslimanima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I odmah zatim vi ste se sastali u "Holidej Inu" sa Ejupom Ganićem, a posle toga sa Karadžićem. I sa jednim i sa drugim ste se sastali u "Holidej Inu", samo na raznim spratovima ili u raznim sobama, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja se tačno sećam da sam se sastao sa Ejupom Ganićem, iz beležaka vidim da sam se susreo i sa Karadžićem. Ja sada ne mogu da se setim da je to bio konkretno on. Znam da sam Ganića vidio u predvorju hotela. Ne mogu se setiti Radovana Karadžić i ja sam gotovo siguran da mi je on te zahteve predao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, recite mi pošto ste se, dakle, sastali, još su bili, eto, u istom hotelu, sreli se i sa jednim i drugim, šta je bio rezultat tog vašeg sastajanja sa njima, posredovanja? Jeste li postigli neki rezultat sa jednom i drugom stranom?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Rezultat sastanka sa kriznim štabom SDS-a, sa Radovanom Karadžićem je da smo se složili da ću ja zahteve da prosledim Predsedništvu, zahteve štaba, šta sam ja i učinio kad sam ih predao gospodinu Ganiću. Sastanak, rezultat sastanka sa Ganićem je da se on složio da će Vlada da obezbedi siguran povratak posmatrača referenduma sa aerodroma i u tom kontekstu sam se ja složio da ću otići u taj, da ću se pridružiti tom konvoju za aerodrom, šta sam i učinio. Kasnije sam otišao na jednu od barikada kao što se vidi iz mog izveštaja, ali nisam uspeo da uverim Srbe da je uklone.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa onda kažete da su 3. marta podignute muslimanske barikade.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda su se na televiziji zajedno pojavili Ganić i general Kukanjac koji je bio komandant JNA na tom prostoru u to vreme i to njihovo zajedničko pojavljivanje je uticalo na smirivanje i situacija u gradu se smirila, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad mi recite, molim vas, pošto govorite o povlačenju JNA iz Hrvatske. Kažete zabrinuti ste bili što se snage nagomilavaju u Bosni, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, bio sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li ste vi imali podatke da JNA koja izlazi iz Hrvatske može da ide u Srbiju, može da ide u Bosnu, u Crnu Goru, eventualno u Makedoniju? Nema neki drugi prostor na koji

može da ide. Nisu se, dakle, snage iz Hrvatske koncentrisale u Bosni nego su išle i u Srbiju i na druge delove teritorije Jugoslavije, pošto su napuštale Hrvatsku, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Meni nisu poznate okolnosti, odnosno uslovi sporazuma prema kojem je JNA imala da se povuče iz Hrvatske. Drugim rečima, ja ne znam da li je postojao takav sporazum sa međunarodnom zajednicom o odlasku vojske. Međutim, budući da Predsedništvo nije bilo naklonjeno JNA, jedno tako veliko nagomilavanje u Bosnu svakako nije moglo pomoći političkoj situaciji i zbog toga sam bio zabrinut. Ja ne znam, nemam nikakvih dokaza gde su oni još išli, pretpostavljam da su išli u Srbiju, Makedoniju i Crnu Goru, ali ne znam kakva je bila ravnoteža vojnih snaga, samo znam da je veliki deo njihovog teškog naoružanja, njihovih tenkova, otišao na Pale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi istovremeno tvrdite da je veliki deo ljudstva JNA koje upravo se tu iz Hrvatske povlačio bio poreklom iz Bosne. To ste rekli?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, prihvatam to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta bi onda oni trebalo da idu u Srbiju ili Crnu Goru ili ne znam gde drugo?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Želim da kažem da ja ne znam koliki procenat JNA koji se povlačio iz Hrvatske su bili iz Bosne. To jednostavno ne znam, ali nama je bilo poznato da su elementi JNA koji su se povlačili iz Hrvatske završili u Bosni i da je veliki deo njih kasnije predstavljao... Odnosno pridružili su se vojsci bosanskih Srba i da su uglavnom bili smešteni na Palama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja sam shvatio iz vašeg izlaganja za vreme glavnog ispitivanja i to sam negde čak i zabeležio ovde, da ste se vi uverili da JNA stvarno i iskreno se povlači iz Bosne u vreme kad je to bilo aktuelno.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam stekao mišljenje da pošto se veliki deo JNA, veliki deo njihovog ljudstva koji je bio poreklom iz Bosne se sastojao od Srba koji su kasnije otišli na Pale, ali ostatak savezne vojske, dakle oni koji nisu bili, su želeli da napuste zemlju i vrate se u Srbiju i sa tim se slažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kažete da, kad ste došli, bila je vrlo zategnuta situacija, jedini letovi sa aerodroma uglavnom je bila

evakuacija porodica pripadnika JNA i pripadnika JNA koji su napuštali Sarajevo, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali odmah zatim kažete da ne možete da cenite kakva je bila situacija u gradu, jer se niste kretali po gradu i sve ste saznavali posredno o nekim dejstvima po centru, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ne lično, zato jer u to doba sam prilično često kontaktirao sa generalom Kukanjcem i generalom Aksentijevićem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi kažete da se JNA nije mešala u te sukobe, je li tako ili ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U vreme kad sam bio tamo, a trebao bih sad da pogledam beleške da vam kažem tačan datum, ali do početka borbi u Sarajevu ja sam verovao da JNA nije htela da se meša.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je valjda činjenica koju ste kao posmatrač mogli da utvrdite. Govorite o sastanku sa srpskim rukovodstvom na Ilidži. Pre toga vam je Bel iz BBC rekao da ima nekih 25.000 izbeglica iz Zvornika i vi ste to odmah rekli Karadžiću, a on vam je odgovorio da ne veruje, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste nastojali da ustanovite šta je tu tačno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, bilo je teško za mene da utvrdim istinu zato što u to vreme izvori informacija koje sam ja mogao da koristim su svi bili iz Posmatračke misije Evropske zajednice, a za naše posmatrače je postalo sve teže i teže da se kreću terenom i da utvrde situaciju zato što im je JNA rekla da ne može da im garantuje slobodu kretanja ili bezbednost. Prema tome, bilo je teško da se dođe do informacija koje bi ukazivale na to kakva je situacija. Ja nisam imao nezavisan izvor koji bi mi dozvolio da utvrdim kakva je bila tačna situacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali govorite i o tome da ono šta ste vi zapazili u hotelu da je nesrpsko osoblje otišlo i da ste tražili odgovor na to zašto su otišli, ustanovili da su u stvari pobjegli, nisu se osećali sigurnim, je li to bio razlog?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, to nije bio razlog. Oni su napustili zato što su bili prisiljeni da odu. To nisu sami odabrali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja sam vas shvatio da su zbog svoje bezbednosti napustili. Je li sad tvrdite da ih je neko oterao odatle?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to tvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko vam je to rekao?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Kad sam pitao, kad sam postavio pitanje novom rukovodstvu Srba na Ilidži zašto su ti ljudi otišli, oni su rekli da su ti ljudi otišli zbog njihove lične bezbednosti. Meni to nisu rekli Muslimani. Mi smo ovo protumačili kao jedno prisilno pomeranje stanovništva Sarajeva. To nije nešto šta su oni sami odlučili da urade, po mom mišljenju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači Srbi su vam rekli da su oni oterali Muslimane sa Ilidže. Je li to tvrdite? A oni su vam rekli da su otišli, jer se nisu osećali bezbedno. I to ste protumačili kao gest njihovog proterivanja Muslimana, je li tako? To je informacija koju ste dobili od Srba, od lokalnog rukovodstva sa Ilidže?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Nisu mi Srbi rekli da su oterali Muslimane, već su mi Srbi rekli da su pomerili Muslimane u centar grada zbog njihove sopstvene bezbednosti. Srbi mi nisu rekli da su ih oterali, već su mi drugi rekli da se ovo svodilo na... Hoću sada da nađem pravi izraz. Po mom mišljenju ti ljudi, Muslimani, nisu tražili da se pomere u centar grada. Oni jednostavno nisu imali nikakvog udela u donošenju te odluke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ti lokalni Srbi sa Ilidže, koje vi definišete kao lokalne Srbe, oni su vas pozvali na večeru, je li tako? O tome ste govorili?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste zaključili da oni žele da zloupotrebe vaše prisustvo, kako da ga zloupotrebe?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pre svega moram da kažem da, po mom mišljenju, razlog zbog kog sam ja bio pozvan na večeru je bio da se ja stavim na stranu te nove srpske zajednice i tek kad je predstavnik Srba koji je govorio u toku večeri rekao da su oni izmestili Muslimane radi njihove sopstvene bezbednosti, tek tad sam ja shvatio da to baš nije bilo tako i da

se moje prisustvo tu može da zloupotrebi. Ja sam to spomenuo u odgovoru na njegov govor i usled toga sam odlučio da napustim tu večeru i to sam i uradio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda ste posle toga, koliko sam shvatio, u tom hotelu "Bosna" postigli onaj sporazum sa Karadžićem o prekidu vatre, je li tako? Je li se to tada dogodilo?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Morao bih da proverim svoje beleške u pogledu tačnog datuma. Ali o pregovorima sa Radovanom Karadžićem, otprilike u to vreme, da, to mogu da vam potvrdim da su se pregovori vodili u tom hotelu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to je u stvari taj sporazum koji ste tada postigli. To je i sporazum koji je konačno zaključen posle nekoliko dana, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mislim da je to možda i tačno, trebalo bi mi malo vremena da proverim u svojim beleškama. Ne mogu da utvrdim kog je tačno datuma bila ta večera na koju sam ja pozvan, ali mogu da vam potvrdim datum mojih pregovora sa Karadžićem o prekidu vatre, ali ne mogu to sad da objedinim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ne morate ni da objedinjavate. U svakom slučaju, sa Karadžićem ste postigli dogovor o prekidu vatre, a kasnije upravo taj dogovor koji ste sa njim postigli postao je dogovor koji su sve tri strane potpisale na način o kome smo već raspravljali, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A Kutiljero je izjavio da sve tri strane su protiv upotrebe sile u cilju zauzimanja bilo kakvih teritorija i za povratak izbeglica, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, mislim da je tako bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada mi recite, molim vas, pošto kažete, odnosno govorili ste da je neko pretio televiziji, da će da gađa televiziju za pola sata. Vi ste odmah reagovali, razgovarali sa Karadžićem, on garantovao da to neće da se desi, a ipak su pale neke granate. O tome ste govorili?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je na osnovu toga vama bilo jasno da se radi o stvarima koje su bile van njihove kontrole i da je možda neko ko se razbesneo zbog izjava koje je slušao i laži koje su emitovane, tako nešto pretio, a to nije bilo pod kontrolom Radovana Karadžića, koji čak tada nije ni bio na Palama? Tako sam shvatio iz ovog šta ste govorili, jer ja o tome prvi put čujem sad od vas.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Sve šta mogu da vam kažem je to da je 18. aprila, kada je navodno došlo do telefonskog poziva sa Pala sarajevskoj televiziji, kad su to prosledili meni i onda kad sam ja stupio u kontakt sa Radovanom Karadžićem putem njegovih saradnika, Radovan Karadžić je rekao "nemojte ništa da se brinete, neće da se gađa televizijska stanica". Ja jedino mogu da pretpostavim da je on imao uticaj, neka ovlašćenja u pogledu toga da li će da gađa ili ne. Da sam ja znao da Radovan Karadžić nije imao nikakvih ovlašćenja nad time, verovatno ne bih otišao kod njega tražeći sporazum ili tražeći uveravanja da neće da se gađa televizijska stanica. Ali pošto sam ja smatrao da on jeste imao kontrolu nad time i on je to potvrdio, da neće da bude napada, to me dalje navelo na zaključak da on jeste imao uticaja na sve to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da tih dana kad ste bili u Sarajevu tamo je vladao priličan haos. Pa je li vama verovatno da je Radovan Karadžić mogao da kontroliše baš svakoga ko može da ispali neku granatu, da je tu bilo elemenata anarhije, nediscipline ili bilo čega drugog? Vi ste iskusan vojnik, znate to.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: U mojim razgovorima sa Radovanom Karadžićem on je mene navodio na zaključak da je on kontrolisao sve šta se odnosilo na Srbe i vojsku bosanskih Srba i ja nemam razloga da sumnjam u to. U konfliktu ove vrste, naravno, uvek postoji šansa da neki elementi mogu da deluju nezavisno, ali po mom mišljenju, političko rukovodstvo ima odgovornost da sve drži pod kontrolom ili pod svojim uticajem i ja smatram da je Radovan Karadžić imao tu vrstu kontrole. Ja ne mogu da tvrdim niti da dokažem da je on kontrolisao svakog Srbina u Sarajevu ili na Palama, ali ja pretpostavljam da je mogao i da se to od njega očekivalo zato što je on smatrao sebe vođom bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa on jeste bio na čelu bosanskih Srba, ali zar kad vam je rekao da neće niko da napada, a to se desilo, zar to nije bio znak da ima stvari koje svakako nisu pod njegovom kontrolom? Valjda vam

ne bi davao reč da neće biti, a onda, a onda dopustio da se tako nešto desi ako je mogao da to spreči. Jeste li vi stekli utisak da je on vas obmanjivao ili je zaista govorio sa vama iskreno?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja bih se složio sa tim da je on iskreno sa mnom razgovarao i ja bih prihvatio i to da možda nije imao kontrolu u tom konkretnom slučaju, ali ja jednostavno to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se onda na tome ne zadržavamo. Govorili ste o Foči i govorili ste o etničkom čišćenju, vi niste bili direktno uključeni u te događaje, ali je neko od vaših posmatrača krenuo za Foču. Shvatio sam da ste to objašnjavali, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ono šta sam ja govorio je da su neki posmatrači naše misije pokušavali da prodru do Foče. Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali shvatio sam da su ih pripadnici JNA na putu upozorili da oni ne mogu da im garantuju bezbednost, jer u stvari oni nisu kontrolisali događaje u Foči. Par trenutaka pre toga govorili ste o tome da se JNA nije mešala ni u kakav sukob. Da li je to bila dobronamerna sugestija pripadnika JNA da je tamo sukob, da oni ne znaju šta se događa i da ne mogu da im garantuju bezbednost ili su ih sprečili namerno da, da bi sakrili ono tamo šta se događa u Foči? Šta ste vi iz toga zaključili, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Pre svega, ja nisam rekao da se JNA nije mešala ni u konflikt. Ono šta sam ja rekao je da, bar koliko sam ja mogao da utvrdim, u gradu Sarajevu se oni nisu mešali, a to se dosta razlikuje od onoga šta se možda događalo negde drugde u zemlji. Ja nemam nikakva detaljna saznanja oko toga šta se događalo u tim područjima, ali ono šta ja znam je da je JNA rekla posmatračima da oni ne mogu bezbedno da dođu do takve lokacije kao što je Foča. Po mom mišljenju, neobično je da vojska koja je tako mnogobrojna, čije je prisustvo toliko u republici ne može da garantuje bezbednost nekolicini posmatrača. Prema tome, ja ne znam zašto JNA njima nije dozvolila da odu u Foču. JNA je bilo rečeno, odnosno tom timu je JNA rekla da ne može da garantuje njihovu bezbednost, a kad su ih pitali zašto, moramo da se zapitamo zašto oni nisu mogli njima da garantuju bezbednost, ja jednostavno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li su dali neki odgovor, valjda su ih pitali zašto ne možete da garantujete bezbednost, valjda zato što tamo nije

bilo jedinica JNA. Oni su ih upozorili dakle. A onda odmah govorite o tome da je Koljević ponudio da pomogne, međutim to posle nije realizovano ali svi su oko toga bili uzbuđeni. Je li vam delovao iskreno Koljević?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja nemam razloga da sumnjam da on nije bio iskren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa onda odmah posle toga govorite da je u hotelu "Bosna" na Ilidži, dakle to je bio kraj u kome su živeli Srbi, čak ste opisali da su Muslimani napustili ili bili oterani ili ne znam šta, da je prva borba bila u 5.00, 22. aprila i da je to bio napad Muslimana. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da su napad izveli nesrbi, ne znam tačno ko, ali ljudi koji su branili tu lokaciju su bili Srbi. Prema tome, ja pretpostavljam da su napadači bili ili Muslimani ili Hrvati, ali ne znam tačno ko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da ste mogli da ocenite da je žestok bio napad, jer govorite o tome da je 13 ljudi poginulo?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ono šta sam ja video tog dana je bilo otprilike 40 do 50 pripadnika srpskih paravojnih snaga koji su bili naoružani, koji su uzvraćali vatru usmerenu ka lokaciji odakle se na njih pucalo. Kasnije tog popodneva, kad je televizijska ekipa otišla na lice mesta i uzela neke intervjue, neki od srpskih pripadnika paravojnih jedinica su rekli da su ljudi poginuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, imamo početak sa ubistvom Gardovića u centru Sarajeva pa imamo ovaj napad Muslimana na srpsko naselje na Ilidži, 13 poginulih. A da li je jasno vama, gospodine Dojl, kao posmatraču bilo da sukobe izaziva upravo muslimanska strana? A dodajte tome i to da je Karadžić prvi potpisao sporazum o prekidu vatre i da su imali sporazum sa Kutiljerom, da je imao kompromis sa Čengićem, da je sve to odbačeno. Dakle, da li iz svega toga, kad se složi jedan mozaik se vidi da je u stvari muslimanska strana se ponašala krajnje agresivno u svim tim događajima posle tog krnjeg referenduma? Da li je ta slika vama jasna ili ne?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ne, ta slika meni nije jasna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pazite, 22. aprila gine 13 ljudi u srpskom naselju od snaga koje ih napadaju. A 23. aprila Karadžić prvi prihvatio i potpisao prekid vatre. To je iz onoga šta ste vi govorili.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, ja sam to rekao, ali mislim da vi izvodite zaključak da za sve ovo treba da se okrive Muslimane i da su Srbi bili ti koji su bili žrtve. Ja se ne slažem sa tim u kontekstu celokupne slike Sarajeva i okoline.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A nije sporno da su Izetbegović i njegovi uspešno odigrali ulogu žrtve, ali ovo su činjenice o kojima ste vi svedočili, gospodine Dojl. Recite mi, molim vas ...

SUDIJA MEJ: To je jedan običan komentar. Ako imate neko pitanje, onda ga postavite, ali nemojte da dajete komentare.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, neću da komentarišem. Govorili ste o tome da ste 28. aprila ubeđivali Izetbegovića da ide u Lisabon, a onda kontrola leta iz Beograda nije dala odobrenje da avion sleti. Je li znate šta je bio razlog tome, jeste dobili neko objašnjenje, a sutradan ujutru mogao je da odleti? Sutradan je odleteo, kažete u 10.00. Znači, uveče nije dala odobrenje, a ujutru dala odobrenje. U čemu je poenta tu?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ja mislim da tu nema nikakve poente, ja samo iznosim činjenice. Kada avionu nije bilo dozvoljeno da sleti u Sarajevo, ja sam prosledio to ambasadoru Kutiljeru u Lisabonu, i on je rekao da će pokušati da uveri vlasti, pretpostavljam u Beogradu, da se da dozvola avionu da sleti i sledećeg jutra je to bilo sređeno. Ja jednostavno kažem da avionu nije bilo dozvoljeno da sleti u Sarajevo, ja sam tamo čuvao predsednika pod zaštitom UN-a i moj cilj je bio da ga bezbedno vratim nazad u Predsedništvo. Šta se desilo između te večeri kada avionu nije bilo dozvoljeno da sleti i sledećeg jutra kad mu je bilo dozvoljeno da sleti, ja jednostavno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali pretpostavljam da niste izvukli zaključak da neko iz Beograda ometa mogućnost da se ide na mirovnu konferenciju. Jer to šta se nije dogodilo uveče dogodilo se ujutru.

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste komentarisali... Ovde je dato u jednom od tabulatora pismo gradonačelnika Sarajeva i vi ste ga sami prokomentarisali kao preterivanje. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ono šta bih ja rekao o tome, da je bilo u puno izveštaja koje sam ja dobijao sa svih strana dosta tendencija da se preteruje i po mom mišljenju ovo je jedan takav primer. Ja ne osporavam da se situacija pogoršavala, da je postajala očajna i da je postojala urgentna potreba da se otvore svi koridori za humanitarnu pomoć koja bi ulazila u grad, ali ja bih rekao da su sve strane, po mom mišljenju, sa vremena na vreme preterivale opisujući situaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pošto ne znam koliko će mi vremena biti još dopušteno, gospodine Mej, ja bih želeo da prethodno pogledamo ovaj izveštaj koji ste vi poslali sa razgovora sa mnom. Gospodin Najs se izvinjavao što opširno citira, međutim njegovi citati su bili prilično iskrivljeni, rekao bih, pa pošto ja imam ovaj vaš izveštaj, to je vaš tekst, ja bih želeo da ...

SUDIJA MEJ: Tabulator 12, i ja se ne slažem apsolutno sa ovim šta vi kažete da je gospodin Najs iskrivljavao sve ove citate, mi možemo i sami sve to da pročitamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja imam vaš tekst, nemam nikakav svoj, prema tome vi kažete da ste razgovor vodili u skladu sa instrukcijama koje ste dobili od lorda Karingtona i ambasadora Kutiljera, to tako piše, je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete, pošto ja hoću da prođem po ovim detaljima da to bude korektno, a skrenuću vam pažnju, gospodine Mej, gde mislim da je posebno iskrivljeno. Vi kažete: "Pošto sam jasno definisao svoju ulogu i prirodu svoje misije, svog zadatka, ja sam tražio podršku Beograda." I onda kažete: "Održavajući trenutno stanje prekida vatre u Bosni i Hercegovini". Dobili ste podršku Beograda, da Beograd podrži da se očuva prekid vatre, je li tako?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, i to putem korišćenja svog uticaja na tom području.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda kažete: "Ponovno otvaranje aerodroma u Sarajevu i garantovanje bezbednog, neometanog prolaza humanitarne pomoći". Tražili ste podršku i za to da podržimo da se održi prekid vatre, da podržimo humanitarnu pomoć. Dalje: "Olakšavanje pristupa posmatrača UN-a da bi se neutralizovala artiljerija na planinama oko grada, obustavljanje neproterivanja Srba iz neokupiranih područja i omogućavanje onima koji to žele da se vrate tamo". To je ono u čemu ste vi tražili podršku Beograda, je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Da, to su bila područja gde sam ja zahtevao to, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu ste tražili podršku Beograda i za sve ste to dobili podršku Beograda. Vi kažete sad u sledećoj tački: "Ja sam naglasio da je lord Karington želeo da Milošević iskoristi svoj uticaj" i tako dalje, dakle da koristi maksimalno svoj uticaj i ja onda vama kažem, pošto sam vas pažljivo saslušao, to piše u ovom vašem izveštaju "Milošević je rekao da je on smatrao da je lord Karington bio upoznat sa tim da Beograd čini sve što može da bi podržao mirovni proces u Bosni i Hercegovini. U svim kontaktima sa bosanskim Srbim Beograd je zahtevao od njih da se izbegne krvoproliće. Sarajevo je bio ključni problem i ukoliko je bilo moguće da se dovede mir u taj grad, onda bi bilo lakše naći rešenje na drugim mestima u Republici". Dalje: "Beograd se slagao sa ovim ciljem ponovnog otvaranja aerodroma i njegovo stavljanje pod kontrolu UN-a i uklanjanje artiljerije iz planina. Ovo je jasno i javno stavljeno do znanja više puta". Je li vam poznato, gospodine Dojl, svi ovi moji stavovi su i javno izlagani? A onda vam kažem, "sada je bio red na UN da u skladu sa tim preduzme mere. Milošević je izrazio iskreno interesovanje kada će se možda otvoriti aerodrom kada bi lord Karington mogao da poseti Sarajevo". Ako se sećate, smatrao sam da će poseta lorda Karingtona Sarajevu dati dodatni impuls konferenciji kojom treba da se postigne mir u Bosni. Je li tako, gospodine Dojl?

SVEDOK DOJL – ODGOVOR: Ono šta ja iznosim ovde je po mom mišljenju precizan odraz onoga šta se desilo na sastanku, šta se desilo sa vama i ja sam ponovio ono šta ste vi rekli o onome šta je mislio lord Karington. Prema tome, ja ovde jednostavno odražavam ono šta ste vi meni rekli i to sam uradio što je preciznije moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako je dakle. A onda kažete da sam ja podržao predlog, snažno podržao predlog Radovana Karadžića, da budem

precizan: "Milošević je energično podržao predlog vođe bosanskih Srba Karadžića da posmatrači UN-a budu pripojeni svakoj jedinici snaga bosanskih Srba kako bi se sami uverili u ono šta se događa na terenu". Zar to nije bila jedna sasvim logična i iskrena ponuda Karadžića za koju sam verovao da ćete je i vi podržati, da se daju posmatrači za ono šta se dešava, a ne da se sve svaljuje na krivicu bosanskih Srba kao što ste rekli ovde, "bićete okrivljeni za tu granatu bez obzira jeste li je vi ispalili ili ne"? Dakle, zar nije to bio jedan sasvim otvoren predlog koji je Karadžić učinio da im date posmatrače u svaku jedinicu da znate šta se događa, da nemaju ništa da kriju? I onda dalje kaže: "Beograd se stalno prikazuje u ulozi agresora, ali nema ni jednog Srbina iz Srbije koji se bori u Bosni i Hercegovini. Ukoliko bi to bilo drugačije, bilo bi nemoguće sačuvati to kao tajnu". Onda sam tu pomenuo, da skratim da je naša policija već uhapsila 1.300 ljudi koji su se nalazili na tom području, imali kod sebe oružje bez dozvole. I onda govorite da, da insistiram da se evakušu, ovde kažete kadeti, pitomci u stvari iz kasarne "Maršal Tito" čak i po cenu da ostave teško naoružanje, jer sam smatrao da ne treba da pogine ni jedan vojnik zbog toga što treba da se zadrži nekakvo naoružanje tamo. Čak, što se svako mogao tome protiviti, stalo mi je da se sačuvaju životi tih ljudi, tih mladih ljudi koji su došli u JNA da služe vojni rok, a ne da ginu tamo. I onda imate tačka 7: "Milošević je više od jednom istakao da je Beograd više od jednom osudio granatiranje Sarajeva koje je bilo jedan krivičan i beskoristan čin čiji počinioći treba da se kazne". I onda govorim da "Milošević je izjavio da Beograd ne može da obustavi dostavu humanitarne pomoći bosanskim Srbima", naravno kako bismo ostavili narod da bude u takvoj situaciji bespomoćan i u zagradi kažete, rekao sam da "pomažemo u robi, materijalno, u odelu, pomoć u svemu". Ali takođe se žalio na to da nije bilo izveštavanja od zapadnih medija, to je pogrešno citirao gospodin Najš, kaže "Nisu učestvovali zapadnjaci u tome", dakle nije bilo izveštavanja od strane zapadnih medija o dva srpska konvoja sa humanitarnom pomoći koji su podelili hranu i lekove bespristrasno pripadnicima sve tri nacionalne zajednice u Sarajevu. Već do tada smo bili poslali dva konvoja u Sarajevo da uđu unutra i da na principu nediskriminacije svim građanima dele pomoć u hrani i lekovima. I onda kaže, "on se složio ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Da li znate nešto o ovim konvojima, pukovniče?

SVEDOK DOJL: Ne, nisam upoznat sa konvojima. Sve šta želim da kažem ovde je da se ja ne sporim sa gospodinom Miloševićem o sadržaju onoga šta je rečeno na ovom sastanku. Gospodin Milošević je izneo sve ove stvari, a ja sam samo precizno zapisao ono šta je on smatrao i ono šta je on rekao. Ne znam kakva je situacija bila na terenu, ali sam ja smatrao da je veoma važno da ja precizno zabeležim sve ono šta je rekao gospodin Milošević i da to prenesem lordu Karingtonu. Ja sam to uradio najbolje što sam mogao i to je jedan od razloga što sam ja tražio da neko dođe kako bi vodio zapisnik, jer sam se bojao da ću napraviti neku grešku. Ja se slažem sa svim onim šta je rekao gospodin Milošević, e sad koliko je to tačno u odnosu na dešavanja na terenu, ja jednostavno to ne znam.

SUDIJA MEJ: Hvala vam, sad je vreme da prekinemo sa radom. Gospodine Miloševiću, što se tiče preostalog vremena, mi smo uzeli u obzir da je izjava ovog svedoka delimično bila usvojena po Pravilu 92bis i prema tome vam ćemo dati ekstra vreme. Takođe imamo na umu da je ovo važan svedok zbog uloge koju je on imao i stoga smo odlučili da treba da imate ukupno tri sata na raspolaganju za unakrsno ispitivanje, što znači da vam sutra preostaje sat i pet minuta. Da li amikusi imaju neka pitanja?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, časne sudije, imao bih jedno 15, 20 minuta sigurno pitanja.

SUDIJA MEJ: Bilo bi dobro kada bi mogli da završimo pre prve pauze. A sada prekidamo sa radom i nastavljamo sutra u 9.00.